

LLUC

DESEMBRE 1968

BANCA MARCH

Capital desembossat	Ptes. 300.000.000' -
Reserves	» 782.508.858' -
Saldo Regularització	» 513.298.660'79
<u>Total</u>	<u>Ptes. 1.595.807.518'79</u>

Domicili social:

PALMA DE MALLORCA

Sant Miquel, 17 - Telèfon 224805 (5 línies)
Apartat de Correus núm. 672

Agències Urbanes:

Porta de Sant Antoni, Plaça Pius XII, Calvo
Sotelo, 202 (El Terreno), Avda. Bartomeu
Riutort, 57 (Ca'n Pastilla) i c/. Neira, 37
(Sant Jordi)

Sucursals:

BARCELONA, c/. Caspe, 17

Agència Urbana: Avda. de Madrid, 188

» » c/. València, 104

» » c/. Balmes, 195

BINISALEM, CAPDEPERA, FELANITX,
EIVISSA, INCA, SA POBLA, LLUCMAJOR,
MANACOR, MONTUIRI, MURO, PETRA,
PORRERES, SANT JOAN, SANT LLORENÇ
I TARRASSA (BARCELONA)

Realitza tota classe d'operacions de
BANCA BORSA CANVI

Cambra cuirassada amb compartiments de
lloguer

Aprovat pel Banc d'Espanya amb el número 5.042

SUBSCRIPCIÓ PER A L'ANY 1969

Suplicam als nostres subscriptors que desitgen renovar les seves subscripcions per a l'any 1969, que ens enviïn l'import **per gir postal**, o utilitzant qualsevol altra forma de pagament, **abans del 5 de febrer vinent**.

La subscripció de protector o dels residents a l'extranger, és de 200 pessetes. La corrent, 150 pessetes.

Enviau-les a la nostra Administració:
C. de la Pau, 3 - PALMA DE MALLORCA (Balears).

Si viviu a qualche poble de Mallorca, podeu pagar al Corresponsal de la nostra Revista.

Fent-ho així, simplificareu la nostra feina d'administració. Si no vos és possible, aleshores vos passariem un rebut contra reembossament a partir del 6 de febrer.

GRÀCIES ANTICIPADES A TOTS PER LA
VOSTRA ATENCIÓ

els llibres d'edicions 62 els llibres d'edicions 62

DIALÈCTICA CONCILIAR

J.M. Piñol

Una reflexió crítica sobre alguns temes clau de l'existència cristiana:

Dels capellans obrers als capellans en el treball.
Les interpel·lacions del Vaticà II a l'Opus Dei.
Les noves paradoxes de l'Opus.
El nostre No al Paysan de la Garonne.
Sí i No al "Tercer Home".
El catolicisme francès i l'holandès.
Els problemes del laïcat.
L'Església com a "problema".
Per un profetisme responsable
en i per la comunitat.

CRIC

En la nostra època particularment crítica – en la qual els mots clau són participació i contestació – hom proclama que solament amb el coratge de l'autocrítica i la passió de la comunitat, el creient, sobretot si pertany al món intel·lectual, expressa la seva fidelitat dinàmica a l'Església "semper reformanda".

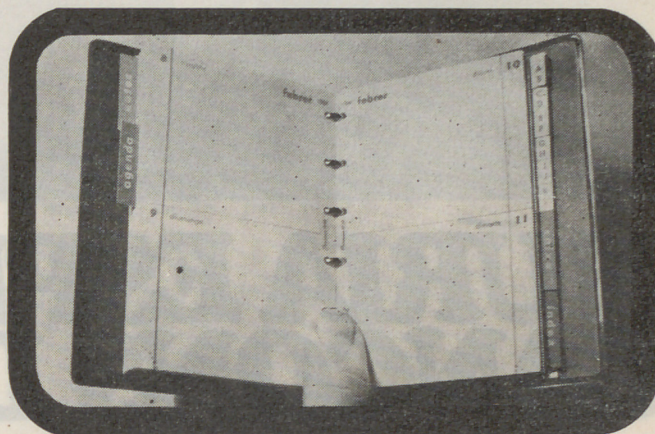
col·lecció blanquerna

Distribuïdora Ifac - Bailèn, 18
Tel. 245 54 23 - Barcelona-10

edicions 62 edicions 62

**ja no cal recordar
les dates damunt
d'un calendari**

**programeu les vostres
activitats en una
agenda**

finocam

en català

quatre eines de treball en una sola

- carnet de notes
- agenda diària i anual
- llibre de caixa
- index telefònic

fulls canviables

la trobareu amb carnet de plàstic, nappa o cuir de diverses qualitats luxoses.

demaneu-la de bell nou, o bé el recanvi, a totes les papereries.

CRIC

CANTS DE
DOLOR I
D'ESPERANÇA,
D'UN POBLE
I DE TOTHOM

CM 207LS
EDIGSA

NÚRIA ESPERT *canta les* CANÇONS DEL GHETTO

Corderia
Català i Riutort, S. L.
Llongeta, 14 — Tel. 221761 — Palma

GALLETES QUELY
I CAN GUIXA
NOMÉS FABRIQUEN QUALITAT

Servei de comunicació amb el Santuari de Lluc

PALMA - LLUC (Autocar directe)	Sortida a les 17; arribada a les 18'45 (dies feners)
LLUC - PALMA (Autocar directe)	Sortida a les 15; arribada a les 16'45 (dies festius)
PALMA - LLUC (Tren i autocar)	Sortida a les 8'20; arribada a les 10 (dies feners)
LLUC - INCA	Sortida a les 13; arribada a les 14'30 (dies festius)
	Els trens de Palma-Inca de les 9 i de les 15, enllacen amb els autocars d'Inca-Lluc.
Sortida a les 8'20; arribada a les 9'10	INCA - LLUC
Sortida a les 17; arribada a les 17'50	Sortida a les 10; arribada a les 10'50
	Sortida a les 17; arribada a les 18'50

Correu dels amics

Sobre la Missa «Pau als homes»

Sr. Director de LLUC.

Mallorca ha vibrat davant l'estrena de la Missa **Pau als homes**, del P. Antoni Martorell. Jo hi vaig assistir i he estat testimoni del fervor popular amb què ha estat acollida. Per altra part, la premsa se'n va fer un ressò com poques vegades hem vist. Les nostres primeres autoritats, donant un alt exemple, hi volgueren assistir. Tot molt bé.

Lo que no em sembla tan bé han estat certes reserves amb què ha estat acollida per part d'alguns. No perquè no reconeguem el dret de tots a una sincera crítica, sinó perquè aquesta crítica deuria sempre estar neta no sols de prejudicis que no tenen res a veure amb l'art o la litúrgia, però també i principalment de tot interès inconfessable, de recels i petites o grans enveges mal dissimulades.

Lluís Cardell

La nostra revista

Sr. Director de LLUC.

LLUC és avui la nostra revista mallorquina, la nostra gran revista. Entre altres raons, perquè no en tenim d'altra.

Veig amb gran alegria com va sortir cada mes i que fins i tot ha arribat a fer-ho amb una puntualitat que de moment no tenen altres revistes segurament més poderoses. I això, gràcies als vostres esforços i desvetllaments.

Malgrat aquest èxit, que no és poc, crec que ens caldria un esforç encara més sostingut per fer-la

més actual. Pens que la revista no du prou articles de temàtica actual insular. No vibra davant els problemes que preocupen a la gent. Li falta una empremta de promoció cultural més fonda. No sé si m'explic. Jo tenc un ideal de la revista, que em sembla que la faria més viva. I hem d'aspirar al curucull.

De totes maneres, però, ja és molt lo que heu aconseguit enguany. A Mallorca no ens hi trobam encara avesats a tenir una revista de les nostres Illes. I aquest fet val per moltes altres coses que ens falten.

Pere Darder

La revista LLUC, setmanal?

Sr. Director de LLUC

La revista LLUC és cada dia més esperada i enyorada. Cada número és una festa, i a ca nostra tots la devoram i fins ens la prenim de les mans, perquè cada un vol esser el primer a llegir-la.

El defecte que li trobam és que els mesos resulten massa llargs. Són massa setmanes d'esperar i dejunar abans que ens arribi aquest festí espiritual. Pensau que a Mallorca no tenim altra revista que vibri en la nostra llengua.

¿Per què no fer de LLUC una revista setmanal? Amb tan bons col·laboradors i tan nombrosos, com heu aconseguit reunir, quina sort tendriem si LLUC pogués visitar cada setmana les llars mallorquines!

Miquel Florit

Sumari

Correu dels amics	1
La Missa «Pau als homes», per Miquel Gayà	3
I el Verb es va fer carn, per Mateu Munar	4
La veu de sant Joan, per Osvald Cardona	5
La festa de la Llum a Suècia, per Josep M. Palau i Camps	6
La música litúrgica per nous camins, per Miquel Julià Prohens	9
Notes d'apostolat bíblic, per Llorenç Tous	13
La primera església eivissenca, per M. Villan-gómez Llobet	16
Resum de l'actualitat cultural en vernacle a les Balears, per Francesc de B. Moll	19
Antologia: Rosa de Nadal, de Miquel Ferrà	21
El món i la bolla, per M. C.	22
Rosa dels vents	24
Índex de l'any 1968.	27

PORTADA:

L'estrena de la Missa «Pau als homes» ha estat un esdeveniment màxim en la vida religiosa de Mallorca. A la nostra portada, el P. Antoni Martorell en un moment de la seva direcció musical a Sant Francesc. L'oferim en una intenció d'homenatge al gran compositor mallorquí.

(FOTO: JEMA)

LLUC

Revista mensual

Any XLVIII - Núm. 573 - Desembre 1968

Direcció i administració: Pau, 3 - Palma de Mallorca

Telèf. 21 23 56

Director Periodista: GABRIEL FUSTER MAYANS

Director religiós: CRISTÓFOR VENY, M. SS. CC.

Subdirector religiós: GUILLEM CELIÀ, M. SS. CC.

Secretari: MIQUEL GAYÀ

Administració: JACINT RODRÍGUEZ, M. SS. CC.

Subscripció: 150 ptes. anuals

Estranger: 200 ptes. anuals

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. Cors - Balmes, 89 Depòsit legal: P. M. 276-1958

GENYER	FEBRER	MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY
1 19 30 31	1 19 30 31	1 19 30 31	1 19 30 31	1 19 30 31	1 19 30 31
2 19 30 31	2 19 30 31	2 19 30 31	2 19 30 31	2 19 30 31	2 19 30 31
3 19 30 31	3 19 30 31	3 19 30 31	3 19 30 31	3 19 30 31	3 19 30 31
4 19 30 31	4 19 30 31	4 19 30 31	4 19 30 31	4 19 30 31	4 19 30 31
5 19 30 31	5 19 30 31	5 19 30 31	5 19 30 31	5 19 30 31	5 19 30 31
6 19 30 31	6 19 30 31	6 19 30 31	6 19 30 31	6 19 30 31	6 19 30 31
7 19 30 31	7 19 30 31	7 19 30 31	7 19 30 31	7 19 30 31	7 19 30 31
8 19 30 31	8 19 30 31	8 19 30 31	8 19 30 31	8 19 30 31	8 19 30 31
9 19 30 31	9 19 30 31	9 19 30 31	9 19 30 31	9 19 30 31	9 19 30 31
10 19 30 31	10 19 30 31	10 19 30 31	10 19 30 31	10 19 30 31	10 19 30 31
11 19 30 31	11 19 30 31	11 19 30 31	11 19 30 31	11 19 30 31	11 19 30 31
12 19 30 31	12 19 30 31	12 19 30 31	12 19 30 31	12 19 30 31	12 19 30 31
13 19 30 31	13 19 30 31	13 19 30 31	13 19 30 31	13 19 30 31	13 19 30 31
14 19 30 31	14 19 30 31	14 19 30 31	14 19 30 31	14 19 30 31	14 19 30 31
15 19 30 31	15 19 30 31	15 19 30 31	15 19 30 31	15 19 30 31	15 19 30 31
16 19 30 31	16 19 30 31	16 19 30 31	16 19 30 31	16 19 30 31	16 19 30 31
17 19 30 31	17 19 30 31	17 19 30 31	17 19 30 31	17 19 30 31	17 19 30 31
18 19 30 31	18 19 30 31	18 19 30 31	18 19 30 31	18 19 30 31	18 19 30 31
19 19 30 31	19 19 30 31	19 19 30 31	19 19 30 31	19 19 30 31	19 19 30 31
20 19 30 31	20 19 30 31	20 19 30 31	20 19 30 31	20 19 30 31	20 19 30 31
21 19 30 31	21 19 30 31	21 19 30 31	21 19 30 31	21 19 30 31	21 19 30 31
22 19 30 31	22 19 30 31	22 19 30 31	22 19 30 31	22 19 30 31	22 19 30 31
23 19 30 31	23 19 30 31	23 19 30 31	23 19 30 31	23 19 30 31	23 19 30 31
24 19 30 31	24 19 30 31	24 19 30 31	24 19 30 31	24 19 30 31	24 19 30 31
25 19 30 31	25 19 30 31	25 19 30 31	25 19 30 31	25 19 30 31	25 19 30 31
26 19 30 31	26 19 30 31	26 19 30 31	26 19 30 31	26 19 30 31	26 19 30 31
27 19 30 31	27 19 30 31	27 19 30 31	27 19 30 31	27 19 30 31	27 19 30 31
28 19 30 31	28 19 30 31	28 19 30 31	28 19 30 31	28 19 30 31	28 19 30 31
29 19 30 31	29 19 30 31	29 19 30 31	29 19 30 31	29 19 30 31	29 19 30 31
30 19 30 31	30 19 30 31	30 19 30 31	30 19 30 31	30 19 30 31	30 19 30 31
31 19 30 31	31 19 30 31	31 19 30 31	31 19 30 31	31 19 30 31	31 19 30 31

MORZELA
Festes de St. Julià

Campionats de Catalunya d'Esquí al·l-hibitat final. Reileus 3x10 Km. a la Molina, a Lleida, o a l'Espis

ICULABU
Fira de Reis (maquinària agrícola, planters, pinsos, etc.)

GENYER

6
12

SETMANA 12

6 gener DILLUNS	7 gener DIMARTS	8 gener DIMECRES	9 gener DIOUS	10 gener DIVENDRES	11 gener DISSABTE
Epifania del Bayler (Cangur, Melicor, Saltser)	st. Crispí st. Genar	st. Teofil st. Severi	st. Julià i sta. Basillisa	st. Pere Urzabal st. Agnè	st. Higiní sta. Honorata
					12 gener DIUMENGE 1 Epifania

RELLA

DIETARI CATALÀ
d' descriptori (25x17)

D'UN COP D'ULL TOTA LA SETMANA

i la més completa informació sobre els
Països Catalans

Demaneu-lo a totes les llibreries o bé als telèfons :
2.27.31.66 i 2.27.31.87 de Barcelona.
Publicacions de l'Abadia de MONTSERRAT Apartat 244 Barcelona

La Missa "Pau als homes"

La missa mallorquina Pau als homes ha estat solemnisssimament estrenada. El seu autor, P. Antoni Martorell, ha replegat un èxit net, ressonant, a contrapèl d'opinions i comentaris. El públic ompli de gom en gom la restaurada església de Santa Margarida, sota el seu preciós gòtic del segle XIII, i pocs dies després la grandiosa basílica de Sant Francesc. Els diaris, la crítica i la gent s'han bolcat sobre aquest fet. I si per a algú fou una decepció, o cregué veure-hi una celebració eucarística frustrada, queda en canvi per a nosaltres, que no havíem pres partit, una impressió serena que volem exposar.

Musicalment, la Missa Pau als homes ens ha semblat la gran resposta de Mallorca a la crida i les exigències del Concili; una coral de segles que dormia en l'entranya de la nostra Illa, i que el seu compositor ha sabut copsar i expressar en un to d'avui. Com si una fonda remor subterrània, batec del nostre poble i la nostra personalitat, s'hagi desbordada en torrent impetuós. No discutirem les melodies dels grans mestres de la música religiosa clàssica: estan bé, i han omplert el seu temps, el seu espai i la seva circumstància. Però a Mallorca, avui i amb el desvetllament del Concili, calia aquesta Missa: amb aires de la terra, amb ritmes d'ara, amb instruments actuals. Si qualcú hi cercava una altra cosa, ha fet bé de desenganyar-se: deurà seguir per altres indrets.

I litúrgicament? Potser urgeixi, abans que res, esbrinar què entenem per missa. I recordar allò d'aquells que en arribar a l'hostal demanen que menjin i l'hostalera els pregunta què hi duen. És evident que si per missa entenem una devoció privada, externa al fet que la motiva, on cada u és cadascú i només se les entén amb Déu i amb si mateix, potser la música de la Pau als homes el distregui, i li vagin millor unes melodies més evasives, més aptes per a recollir-se en una irreal atmosfera de somni.

Mes això que fou i resultà tants d'anys la nostra missa, avui, gràcies a la llum dels exegetes i teòlegs que han profunditzat en la tradició, en el Nou Testament i en la patristica més rigorosa, i gràcies sobre tot a la doctrina i les orientacions

renovelladores del Concili, sabem que no és tot ni de molt. Avui sabem millor que la missa és un festí de l'ànima amb uns signes externs que el simbolitzen i realitzen; un sopar de tots els germans qui se congreguen a la Casa del Pare. Viandes d'un preu altíssim hi són servides: el Cos i la Sang del seu Fill, lliurat per nosaltres al sacrifici i ressuscitat d'entre els morts. Aquesta vianda del Crist, aquest Pa i aquest Vi sants, caldrà, amb tot, que siem nosaltres qui els portem a l'ofrena, i això amb disposicions interiors ben adequades.

Si la missa és un festí de germanor, ¿podrem anar-hi individualment, cada u tot sol, amb la seva cara llarga? Caldrà, més tost, encendre tots els llums i preparar la música. Cal celebrar l'alegria de trobar-nos junts i alimentar-nos de Déu amb el manjar del seu Fill l'Estimat. Cal que, aquest sopar de bons germans, el defensem de la rutina de les coses diàries amb un extremir de goig. I alabar Déu «amb tocs de trompeta», «amb l'arpa i la lira», «amb els timbals i amb la dansa», «amb la corda i les flautes» (Ps. 150). ¿Per què discriminar instruments i tons i ritmes? Si duim a la patena de la consagració el pa de les nostres blateres, i el most de les nostres vinyes al calze sagrat, ¿per què no dur-hi les tonades de la terra, la veu i la dansa d'un poble, el ritme del segle que vivim? ¿Concebríem un sopar de noces sense música ni dansa? Doncs en el sopar de la missa celebrem les noces de la Humanitat amb Déu.

Vista litúrgicament així, la Missa Pau als homes ens sembla el curucull de la nova pietat mallorquina, assolida en els millors detalls. Per això en el cant de gràcies després de combregar, hi sentim un meravellós ritme de dansa divina mentre l'ànima salta de goig del braç de l'Estimat; puix, com amb la Verge, «el Totpoderós acaba de fer en nosaltres coses portentoses» (Lc. 1: 49), i al so de les guitarres elèctriques exclamam amb l'assemblea tota: «Gràcies d'aquesta aurora encesa! Gràcies d'aquest nou dia clar!»

Miquel GAYA

I el Verb es va fer carn

per Mateu MUNAR

Si és veritat que les grans manifestacions de Déu varen tenir lloc, generalment, enmig d'un silenci profund, no és menys cert que encara avui el silenci és l'atmosfera més propícia per recollir-se un en si mateix i dedicar-se al Senyor. Però si el bé tendeix necessàriament a difondre's i en el silenci se congrien i es formen les idees que després hem d'expressar, allavors l'hora de l'oració verbal i pública, de la pregària oficial de l'Església, l'hora de l'expansió humana i de la paraula, és l'hora del Crist Jesús Verb de Déu fet Home. Verb que significa paraula i Home subjecte a un cos.

Així com s'alegraren els pastors de Betlem, ells que foren els primers a celebrar Nadal, ara nosaltres, sense trobar-nos amb l'Infant Jesús recent nascut però potser més conscients de la seva Filiació Divina, festejam Aquell que ens ha obert el cel i el rebem en la participació dels seus misteris.

No acudir anit vora al novell Pessebre de l'Altar seria com si els pastorells haguessin renegat del misteri de la Llum que se'ls manifestava a Betlem. No presentar a l'ofertori de la Missa els nostres dons, que han de ser nosaltres mateixos, no rebre'l en l'Eucaristia, seria tant com no acceptar la seva missió redemptora: no acceptar Nadal.

En el nostre calendari no hi ha cap festa tan entrançable, tan celebrada pel poble com aquesta, per més que cadascú troba Déu segons com el cerca, i aquesta festa podria descristianitzar-se ben fàcilment. Fins i tot en un ambient familiar i col·lectiu, dins cada llar on hi ha lloc per a molts i regals superflus per a tothom, però s'hi tanca la porta en arribar Crist —Déu en forma humana—, pobre i fins potser repugnant en la persona d'un malalt o simplement d'un que passa necessitat. «No hi ha lloc per a ells».

N'hi ha molts que, en principi, volen donar una llimosna a fi de desentendre's de tot i que ningú els vagi a incomodar: se fien de tot el món però no d'una institució caritativa perquè temen que s'hi administri malament allò que ells donin. Com si Déu no s'hagués fiat de nosaltres; com si els Reis, els Mags de l'Orient, enlloc de seguir ells mateixos l'estrella, ho haguessin encomanat a uns altres amb una dèbil voluntat d'enviar-li

uns presents i un recel enorme de que els seus mateixos enviats els hi anassen a robar.

Cal que ens despullem de moltes coses si volem trobar Déu.

Tampoc fóra un Nadal autèntic convertir-lo en una festa sentimental i passar-se el dia a casa entre cançons i llàgrimes sense sebre per què es riu ni per què es plora. Es encara de molt poc esperit reduir aquesta festa a un acontereixement de família on els fills propis vinguin a constituir el centre de tot, passant d'aquesta manera a ocupar el lloc del Fill de Déu. No és el Pessebre o l'Arbre de Nadal el Nadal en si: només en són símbols que hi poden ajudar o alhora el poden falsejar.

Ni celebrem tampoc avui la festa del qui va venir a omplir de regals als infants, sinó del qui va venir a fer-nos rics a tots.

Per tal que l'idil·li nadalenc tengui un sentit vertader i espiritual, és precís que els que ja som grans posem en el Betlem el nostre pastor no de terra cuita sinó capaç d'adorar Déu en esperit i en veritat. Es precís creure en Ell sense que l'hàgim vist per sentir dels seus llavis la Benaventurança.

Si qualcú s'escandalitza de l'element humà en l'Església és que no ha comprès que Déu es va fer Home quan va venir a fundar-la i que la va encomanar a homes. No creu en el Nadal. Aquells, en canvi, qui amb paciència van adquirint l'hàbit del ben obrar, coneixeran com el qui més la força de la temptació, emperò sense perdre la pau. Aquella pau que només Déu la pot donar i que anit els àngels l'anuncien per a les persones de bona voluntat. Aquests, meravellats, adoren Déu en si mateixos puix és una cosa gran fora mida que es vulgui manifestar al món per medi de la nostra humanitat i fins a través de la nostra mateixa persona com a mirall seu, pels camins d'una vida autènticament cristiana. Val la pena col·laborar!

Avui que amb tant d'afany n'hi ha que cerquen el secret de la vida i les ciències humanes avancen amb passes de gegant: se construeixen cervells electrònics i endemés de guanyar temps se llança a la conquesta de l'espai, avui precisament és curiós d'observar com l'Església ja des d'un principi està encara molt més avançada.

OSVALD CARDONA:

la veu de sant Joan

Meravellosa llum d'un viure clar!
Per massa pur desperta la sospita,
i l'ambaixada obscura es precipita
impacient, frisant per preguntar
a ell mateix per què talment s'agita.
Sols els respon, com un misteri cert:
—Sóc una veu que clama en el desert!—

És l'esperit més oposat al llur:
és l'home servidor d'una planeta
fidel i humil, amb un posat d'asceta
que purifica tant com hi ha d'impur.
L'han pres per un vident, o per profeta,
i és sols aquell que aplanava el camí obert,
la sola veu clamant en el desert.

És veu, només; car tot, en ell, és veu:
se li fan mots el gest i la figura;
la pal·lidesa en què l'esguard fulgura;
és com un crit i un sant avís que atreu
devers una bonança que perdura,
que a penes diu, i és un parlar dissert
i clama infatigable en el desert.

Segons Bossuet, Sermó del IV diu-
menge d'Advent., i JOAN, I, 23.

No és el Crist, però li va avançat
anunciant la gràcia que no esbrina:
si, reverent, al seu costat s'inclina
i poc descordaria el seu calçat,
el Crist s'ajup dessota sa petxina
per rebre el fil de l'aigua que no es perd:
la que faria germinar el desert.

I va allunyat de tot, no gens esquiua
dins un redós de benaurat silenci
perquè la terra en el Senyor s'agenci
fins a allisar els cimells i tòrcer el riu.
Perquè algun dia cadascú comenci
a sentir endins, amb l'esperit llibert,
la pròpia veu dins son mateix desert.

I el Verb es va fer carn...

Mentre el món de la ciència vetla cercant i resolguent fórmules amb ideals molt dignes però només humans, a l'Església li basta amb aigua natural, fresca i clara de la font, perquè rouant una persona i pronunciant sobre ella unes paraules, aquesta quedi destinada a participar de la Vida de Déu. Així s'administra el primer sagrament. Diàriament, en uns trenta minuts es celebren els misteris de la Vida, Mort i Ressurrecció de Nostre Senyor Jesucrist, tot el qual no és una simple commemoració, sinó una transubstanciament vertadera i una ofrena del Crist Summe Sacerdot que cada vegada s'immola de bell nou. I per a qualsevol cristià n'hi ha prou en la seva vida ordinària unir la intenció perquè cobrin un

valor sobrenatural les seves accions més insignificants. Només Déu opdia obrar aquesta meravella. Aquest és el vertader secret de la vida que ens comunica l'Església fundada pel Crist Jesús de Qui anit celebrem el Nadal.

Nadal, la festa que celebren totes les famílies cristianes; els pagans l'admiraven i la desitgen; els ateu la senten dins el buit d'ells mateixos; els esgarriats la recorden amb enyor; i el món tot en parla i la celebra a la seva manera. I és que avui és el dia del Redemptor del món que al món ha vingut fet Home; Paraula de Déu feta paraula d'home, i és per tot això que a l'entorn d'aquest Home, d'aquesta Paraula, es mou i s'alegra tot el món.

La festa de la Llum a Suècia

per Josep M. PALAU I CAMPS

Si mai fóssiu a qualsevol lloc de Suècia el dia 13 de Desembre, us trobaríeu, fos on fos —a l'Ajuntament, a qualsevol oficina, a la botiga, a la llar si estàssiu amb amics a una casa particular— amb la *Llucia*.

Una vegada vaig arribar a Estocolm el dia 12 de Desembre al vespre. A l'hotel —en el qual som ja conegut— i mentre a la recepció omplia la consabuda fitxa, després d'una benvinguda molt amable, el Conserge em va preguntar: «Demà al matí vol que li serveixi el berenar la *Llucia*? Jo vaig dir que sí i l'endemà, a dos quarts de set del matí, la *Llucia* de l'hotel, lluint la seva corona d'espelmes enceses i la seva blanca túnica, acompanyada d'altres dues damiselles amb túniques semblants i una estrella daurada a la mà,

van entrar a la meva cambra. Jo era al llit amb els ulls entelats de son encara. Varen deixar el meu berenar damunt la taula i després arreglades totes tres al costat del meu llit, varen cantar una estrofa —en suec que dissortadament no entenc— de la napolitaníssima cançó, coneguda de tothom, que es titula *Santa Lucia*.

Posteriorment he pogut obtenir una traducció dels mots. Fa així:

*La nit és negra, dintre les cases
les ombres regnen, fosques, pesades...
De blanc vestida apareixia
Santa Llucia, Santa Llucia.
Un refreg d'ales talla el silenci,
trenqui's la fosca, la llum comenci,
alegres flames duguin nou dia,
Santa Llucia, Santa Llucia.*

En aquell mateix dia, en aquella mateixa hora, s'esdevenia el mateix a tres-centes mil llars sueques. Era el dia de Santa Llucia, era la *Festa de la llum* i calia celebrar-ho tal com a Suècia es fa des de més de dos segles enrera. És clar que això de cantar la música italianíssima de *Santa Lucia* no ho devien fer fa dos-cents anys, però ja llavors la «Llucia» apareixia prest, al matí, en la nit més llarga de l'any, i les nits de la tardor sueca no tenen res de curtes, ho podeu creure.

Santa Llucia és la patrona de Siracussa i, d'acord amb una llegenda italiana, era una hermosa joveneta que posseïa els més hermosos ulls que un hagi vist mai. Un jove va enamorar-se d'aquests ulls i, sempre segons la llegenda, ella se'ls va arrabassar i va oferir-los a l'enamorat, el qual es va convertir al Cristianisme.

A Suècia, potser per la similitud del nom Llucia —en suec *Lusse*— amb el llatí *lux* s'associa sempre, en la tradició i el folk-lore suec, el patronímic amb les flames. D'ací que la *Llucia* llueixi una corona que soporta sis o vuit espelmes enceses. A partir del 13 de Desembre les nits es van fent més curtes i, després d'uns mesos de nits llarguíssimes, un desitja la llum. La llum és alegria, i el 13 de Desembre la *Llucia* porta les dues coses.

La més vella font informativa que es coneix sobre la «Llucia» i la *Festa de la Llum* vé de

principis del segle XVIII. El Degà Hofsten ens conta que, en aquell temps, a la província de Värmland, hi havia el costum que el dia de Santa Llúcia, molt prest al matí, una de les jovenetes o dones de la casa s'alçava del llit més prest que els altres i sorprenia els dorments portant-los cafè i dolços al llit. No és sorprenent que la més vella font d'informació sobre aquesta típica festa ens vingui de Värmland, car sembla que aquest costum es va desenvolupar, primer, a l'Oest del país. A les ciutats universitàries, com Lund i Upsala, el dia de Santa Llúcia va ser celebrat, durant molt de temps, només pels estudiants procedents de Värmland, mentre que pels altres, així com per a la població, era un dia com els altres.

Del feu de Äkerö, de la província de Södermanland, procedeix un document, datat l'any 1791, en el qual s'explica que els membres de la casa eren despertats, el matí del dia de Santa Llúcia, per una música de violí i que quatre al·lotges, vestides de blanc, servien el matinal cafè.

Alguns han comparat la *Festa de la Llum* sueca amb el *Kinken Jesus—Crist Jesús—* alemany. Sembla, però, que les úniques coses que les dues

festivitats tenen en comú es que es celebren pocs dies abans de Nadal i que ambdós personatges protagonistes de la festa, solen fer presents als infants. Indubtablement, com totes les coses d'aquest món, aquesta típica festa sueca haurà rebut algunes influències, però sembla que hi ha massa diferència entre la *Llúcia* sueca i el *Kindeher Jesus* alemany per a fer equivalents aquestes festes.

El dia 13 de Desembre, segons notícies que daten de 1724, els estudiants començaven les seves vacances de Nadal —*lussegang*— i apareixen els anomenats *Stjärngesse*, o *Al·lots d'Estrella*, que solien cantar cançons de Nadal per a recollir diners. Sembla que aquests estudiants cantaires arribaren a tenir una certa connexió amb la *Llúcia* i, algunes vegades, són anomenats *Lussegesse*. Aquest començament de vacances degué, potser, atreure més l'atenció damunt el 13 de Desembre, dia de Santa Llúcia i, en l'actualitat, el personatge protagonista de la festa sol anar acompanyat d'altres personatges, tal com ja hem dit, portadors d'estrelles. Serien els *Stjärngesse*.

Es sap que durant la primera meitat del segle XVIII totes les cambres dels estudiants d'Es-

tolcolm —en les escoles, és clar— apareixien, el dia de Santa Llúcia, decorades amb espelmes enceses, però no consta que cap *Llúcia*, habillada de blanc, els visitàs portant-los el matinal cafè, bé que avui això és el més corrent, igual a l'hotel com a qualsevol llar privada.

Potser una explicació de que la *Llúcia* aparegui molt prest al matí ens la podria donar el fet que, abans de la industrialització actual, les setmanes precedents a Nadal eren dedicades, en totes les llars, als preparatius per a les festes nadalenques: a fer els pastissos, la cervesa, els embutits... Aquestes feines solien fer-se a primera hora del matí i d'ací que algú de la casa —una *Llúcia* encara no anomenada així— s'encarregués de despertar la gent, de servir-les el cafè i, qui sap? potser també de tastar les golosies per tal de saber si tenien la qualitat i el sabor desitjats.

Entre nosaltres, vull dir entre els països que solem anomenar catòlics, es celebra el dia de Santa Llúcia, encara que no de la manera especial que tenen els suecs. Sense sortir del nostre país podem citar el costum barceloní del mercat de figuretes, molsa, arboç, suro, etc. que es celebra al costat de la Catedral i en el qual s'adquireixen els materials per a la construcció del Betlem, això, és clar, encara que es celebri en tal diada no té, sembla, cap relació directa amb la santa de Siracussa. Més relacionada hi està, ja que tenen la Santa per patrona, la festa que solen organitzar les modistes —les «llucietes» com se les sol anomenar afectivament— però el substrat d'aquesta festa, encara que estigui relacionada amb la llum —la visió— em sembla ben diferent del de la festa sueca que, aquesta sí, té una relació ben directa amb la llum. En fi, en els temps presents aquesta especial celebració sembla ser un fenomen típicament suec.

Com ja hem dit aquesta costum de celebrar el dia de Santa Llúcia va anar invadint tota la Suècia procedent de l'Oest del país, però sembla que, durant llarg temps, tal commemoració fou una cosa estrictament privada, vull dir que encara que cada any es celebrava en més nombre de llars sueques, no arribava a transcendir a defora. La *Llúcia* no sortia al carrer ni se la trobava al restaurant, a la tenda o a l'hotel.

La celebració del dia de Santa Llúcia, amb la seva joiosa processó pels carrers que recorda, encara que el protagonista sigui distint, la nostra *Festivitat dels Reis*, no va prendre cos fins en temps molt recents, concretament fins l'any 1927, i va donar-li vida el diari d'Estocolm, avui desaparegut, *Stockholms Dagblad*. A la desaparició d'aquest diari va prendre la responsabilitat de

l'organització de la *Festa de la Llum* i d'escollir la *Llúcia* a Estocolm, un altre diari, el *Stockholms Tidningen*. L'exemple d'Estocolm es va escampar, ben aviat, i durant la dècada de 1930 a 1940 altres diaris, en distintes ciutats, seguiren la pauta del *Stockholms Tidningen* i, a totes les ciutats i viles del país tingueren lloc les processons i festes semblants.

L'interés del públic per a la festa es promou ja abans del dia de Santa Llúcia. El diari de cadascuna de les ciutats i viles sueques fa una crida invitant les al·lotes a presentar la seva candidatura al personatge de *Llúcia* i damanant-los que enviïn al diari la seva fotografia. Es publiquen les fotografies rebudes i els lectors voten per a la seva *Llúcia*. És una mena de concurs de bellesa, és clar, que desperta l'interés del públic ja unes quantes setmanes abans de la festa. I per mediació de les votacions dels lectors la ciutat, petita o gran, es dona a si mateixa la seva *Llúcia* la qual, durant tot el dia 13 de Desembre, tindrà feina per llarg, abillada amb la seva túnica blanca, coronada d'espelmes enceses i arrossegant un llarg seguici, a visitar autoritats, a presidir la festa, a repartir obsequis als grans i juguetes als infants...

La festa de *Santa Llúcia* sueca estaria, doncs, basada en velles tradicions populars, però la seva cristallització en la forma actual, seria el resultat de la publicitat i dels concursos de bellesa. El fet de que els beneficis econòmics que s'obtenen d'aquesta celebració vagin a fins de beneficència acaba d'arrodonir, pel suec conscient, l'interés per aquesta festa.

Sortat el poble que sap ressuscitar els seus vells costums, posant-los en l'ambient actual; és que encara no ha perdut ni s'ha deixat arrabassar la seva ànima.

La música litúrgica per nous camins

per Miquel JULIÀ PROHENS

M. Julià, després d'assistir a les Conversacions Nacionals de Pastoral del Cant, tingudes al monestir de Silos (Burgos), amb la participació d'una vintena d'experts de totes les regions espanyoles, ens ofereix aquests elements de reflexió, d'innegable utilitat per a clergues i laics en aquests moments de renovació litúrgica i sovint de renovada desorientació o incertesa davant fets o aspiracions insòlites.

El cant litúrgic en el seu punt

Vull començar aquestes reflexions, que en un pla col·loquial oferesc als lectors, afirmant que no crec que sigui gens simple el problema que comporta dins la societat moderna el renovament musical de la litúrgia ni les seves solucions pràctiques. N'hi ha que creuen resoldre'l, fent sortir del silenci la comunitat de feels amb l'assaig d'uns cants (generalment els primers que troben a mà i en disc) per una coral, un grup de poble o l'assemblea en massa. De cap manera, perquè, malgrat tot això li sigui absolutament imprescindible, el cant litúrgic és qualque cosa més que «cant», és l'expressió vital i clamorosa de la fe i dels sentiments religiosos d'una comunitat. És l'esclator d'aquesta comunitat, que expressa una vivència d'alegria, pregària, lloança... davant la salvació meravellosa de Déu.

Per aquí el poble troba el sentit i el gust d'aquesta expressió i s'hi complau, sobretot si té en compte i quadra amb la sensibilitat, mentalitat i ambient del país i de la classe social, i s'hi submergeix fàcilment, quan és el resultat, la conseqüència i l'exploració de tot un dinamisme cultural de la celebració litúrgica. Per això, com que aquest dinamisme és el fruit d'un altre dinamisme d'estructuració humana i evangelització profunda, vet aquí els camins per on ha de co-

mençar la solució del problema del cant a la litúrgia i les raons per què he dit que no roman resolta l'evangelització d'un poble «cantant».

La pastoral i el cant

Dins aquesta perspectiva es veu clar que és indispensable una pastoral que creï un clima de fe viva, on prengui el cant naturalment. No es tracta d'embambar ni trastornar la gent amb il·lusions o veritats religioses, sinó de treballar perquè aquesta gent es realitzi com a poble o comunitat humana, reforçada per la fe.

Un poble que creu i viu així fa el grau suficient per rompre amb un cant massiu i religiosa-ment apassionat i per commoure amb ell i contagiar saludablement els refredats, fent un servei d'evangelització o revitalització cristiana i crean una dimensió nova de misteri dins una litúrgia que ens comunica amb un Déu que roman en el misteri.

Descomptant fins i tot aquesta enllepolidora meta, el cant pot ser també un començament de labor cristianitzadora, servint de mitjà d'animació humana i de pre-evangelització, aidant els humans a expressar els sentiments religiosos més o menys perfectes, que molt sovint els commouen.

Ara bé, les exterioritats musicals o d'altra casta no han de servir per tapar als ulls dels pas-

tors o dels mateixos feels la real descristianització d'una comunitat ni ensopir la seva consciència missionera, parant-se tranquil·lament abans de començar.

Aquest treball ens gira, a la pràctica, vers la realització de petites comunitats vives i, en canvi, es dificulta en una comunitat cristianament i sociològicament heterogènia. Cal, emperò, considerar i no tenir en poc l'assemblea que forma certa comunitat teològica, atenta a la paraula de Déu i més o menys sensible i conscient d'una germanor cristiana, que convindrà enriquir amb l'aportació de les petites comunitats de vida humana i cristiana més homogènia, musicalment promocionades, que facin com de llevat dins la pasta.

L'encarnació de la música

La litúrgia ha de tenir l'estil propi de l'època i de l'assemblea que la celebra i tots els seus elements li han de permetre i facilitar viure la festa pasqual ben actualitzada. Entre aquests elements la música ha d'esser un dels més funcionals i adaptats.

Si es mira així, es veu una contradicció en la distinció, admesa per tot arreu, de la música en religiosa i profana. Aquesta música «religiosa», totalment artificial per a molts creients moderns, els vol fer expressar amb músiques que no els diuen res, i els exigeix debades per a l'expressió de sa fe, endemés de la promoció espiritual per a aquesta fe, una promoció especial per a una música que mai els serà naturalment expressiva, o els condemna a la passivitat i a l'avorriment.

Crec que cap dels lectors una mica intel·ligents no es veurà temptat a pensar que amb aqueixes afirmacions vulgui dir que la *cena del Senyor* s'hagi de convertir en mundana o que la música de diversió sigui de per si mateixa funcional per a la religió.

Aquesta «encarnació» de la música no es resol amb la renovació de les formes externes i la introducció indigesta de novetats, sinó que requereix una pedagogia d'iniciació i evolució de l'assemblea en la fe cristiana i en la música que l'ha d'expressar, una renovada mentalitat musical i l'experimentació de noves formes.

L'elecció d'aquestes formes no pot partir absolutament de les apetències del pastor de la comunitat, tant si es mou en la línia de fer una litúrgia amb música agradable i divertida, com si s'inclina decisivament per uns cants tan «religiosos», sense tenir en compte la realitat de l'assemblea, que la sumeix en la son, la inacció i el fàstic. Com que la mateixa assemblea és la qui millor pot senyalar als pastors la pista de la seva música, cal remarcar la necessitat de l'encarnació total del pastor en la seva comunitat, a fi que així pugui seleccionar millor l'estil i els

cants concretament més aptes per tocar els sentiments de l'assemblea i portar-la a parlar amb Déu. Aquest criteri tant val per a la música, com per als altres elements de la litúrgia, com és ara la lletra, que ha de fer arribar la revelació als fets actuals amb paraules adequades a la mentalitat i sensibilitat de l'home modern.

No hi valen doncs, per esser lògics, ni prohibicions i imposicions, ni unificacions absolutes de dalt, que ofegarien l'autèntica vida i el lliure desplegament de cada comunitat; ni tampoc la ignorància i arbitrariedad, la desorientació i dispersió de les comunitats desatentes a les institucions establides per l'Església.

Com que es tracta d'aixecar l'assemblea cap a Déu amb la música que més bé li escau, que, en el grau que li ho sigui, li resultarà «religiosa», aquesta exigència existencial de la música litúrgica actual duu inevitablement a una certa particularització i limitació d'aquesta música, fent-la vàlida només per a uns grups determinats; però això no lleva la possibilitat d'una música religiosa que ressoni en totes les latituds, per respondre a vibracions universals.

L'educació musical

No es pot oblidar que hi ha el treball d'adaptar el poble a la música, abans de cercar la música més adaptada al poble, ja que la música, com a llenguatge de l'home superior a l'expressió de les interioritats amb simples paraules, exigeix l'ensenyament d'aquest llenguatge peculiar, com s'exigeix el de qualsevol altre.¹

Ara bé, aquí s'ha de tenir molt en compte, per a aquest aprenentatge, l'estil musical més familiar a la gent que forma la comunitat, si no es vol topar amb noves dificultats, que no convé afegir a les pròpies d'aquest llenguatge ni a les de les circumstàncies concretes de l'assemblea, per aconseguir uns fruits més fàcilment madurats i assaborits.

Per això serà forçat en les noves composicions atendre més a la nostra música folklòrica, caliu colgat en l'ànima del poble, i a la música popular actual, i emprendre una educació musical sintonitzada amb el mitjà d'expressió més familiar, ben estudiades les circumstàncies de cada lloc, a la comunitat.

Tot això farà que l'animador musical de l'assemblea, atesos tots aquests aspectes existencials de la comunitat, adaptant-s'hi, pugui comunicar-se més aviat amb ella i animar-la.

Nous estils de música a la Litúrgia

Aquestes reflexions em duen a parlar en general de la introducció i ús de noves formes musicals a la litúrgia, com és ara, la música lleugera, els instruments moderns, la música folklòrica, la música d'avantguarda, etc.

Cal afirmar primerament que roman clar i ferm el punt de partida posat pel Concili quan diu que «l'Església aprova totes les formes d'art autèntic, adornades amb les qualitats necessàries, i les admet en el culte diví»² i parla de «diversitat», «experiències», «adaptacions»... Tota la resta del camí recorregut es mou dins un terreny de discussions, experiències més o menys encertades, etc.; però en queda el fet indiscutible d'una renovació en marxa, que, pel curs de la societat i pels valor positius que porta, ja és irreversible.

La música té i ha tingut sempre «ritme», però la música popular d'avui el té tan marcat i ha envaït tan endins el terreny de la joventut i aquesta de tal forma el sent i el sobrevalora, que li resulta imprescindible. Aquest fet, que la música popular d'avui sigui la música lleugera, s'ha de tenir en compte i s'haurà de partir d'aquí per arribar a cims més elevats. Mes, en parlar de «música de ritme», no podem entendre música de ball, que només sap a disbauxa.

Encara que, com he dit, la música popular avui no sigui la folklòrica, aquesta conserva un arrelament ben viu en el sub-conscient del poble i cal aprofitar-lo. Aquesta és una de les fonts d'inspiració més preferibles per a la composició dels nous cants destinats a cada poble.³

L'estil de la música lleugera, per entrar en el temple, demana al compositor mà de mestre, per partir de les constants que escauen a la gent d'avui i per amarar la composició del sentit religiós més adient al moment litúrgic de la celebració; i al pastor un treball, sobre el seu públic avesat a la música lleugera, de catequització i de mentalització i capacitació de les possibilitats religioses d'una música i composicions d'aquest estil.

No resultaria, però, admissible l'adaptació d'una lletra religiosa a una cançó folklòrica del mateix poble i menys encara a una música lleugera popularitzada.

La postura actual de l'Església

Darrerament l'Església no ha volgut definir quina música ni quins instruments són litúrgics i quins no ho són. Aquesta qualitat resulta més aviat del partit que el compositor treu dels nous elements, de forma que la seva obra «s'avengui amb les qualitats de l'esperit litúrgic autèntic i vertader»⁴ i de la sintonització de la nova composició o forma musical amb l'assemblea que s'hi expressa.

La legislació anterior començava pels cims: l'instrument litúrgic era l'orgue; el cant, el gregorià... Tota la resta eren concessions gairebé forçades. Avui la mateixa legislació reconeix⁵ i la pràctica exigeix que es partesqui de les possibilitats i necessitats de cada assemblea i que d'aquí es vagi a realitats més riques.

Aquesta obertura de l'Església per ser tothora

jove i actual responsabilitza directors i actors i, tal vegada més, els pastors que han de fecunditzar el poble per a aquesta renovació. També és forçat que les Comissions, deixant les altures de la irrealitat, treballin afanyosament per a l'ajuda i orientació dels responsables, en una línia de progrés i obertura, per no esflorar cap esbadejament d'iniciativa i de vida de les comunitats locals.

Els fets

De fet la renovació està en marxa i no hi valen les postures negatives, sinó una orientació encertada i una ajuda prestigiosa.

Començaren primerament les experiències llunyanes de misses rítmiques, remulles de cant popular, com la *Misa Luba*, la *Misa Criolla*, la *Messa dei giovani* d'estil «beat» a Roma (1966), la *Jazz-messe* a Essen (1966), etc.

El *Consilium* i la *Conferència Episcopal Alemanyana* desaprovaren aquells camins; però molts pastors i comunitats, aclaparats per un alluvió de música modal, sense varietat rítmica ni harmònica ni melòdica han sentit un anhel fort i esperançat de trobar per nous indrets una música litúrgica vivencial. I, dins aquest clima d'inquietud pastoral, han seguit les experiències renovadores.

A la festa de l'Ascensió d'antany, a la capella del CICF de Barcelona, amb permís de l'Arquebisbat, es celebrà una missa amb música negrospiritual i acompanyament d'instruments de percussió. Una experiència ben positiva.⁶

Es coneguda l'experiència realitzada a França, de la missa de l'Arbrèsle per un grup d'artistes de tot el món, amb música d'avantguarda, d'una expressió tan viva i gairebé dramàtica, que resulta esgarrifant.

Dia 29 de juny d'enguany a Sevilla s'estrenà la *Misa Flamenca* amb aprovació de l'autoritat eclesiàstica. Se n'han fet crítiques molt diverses per persones estranyes al seu ambient; però el Cardenal Bueno Monreal va dir: «El cante flamenco imprime una gran emoció al texto sagrado. Esto es hablar con Dios con el lenguaje del pueblo.»⁷

L'Episcopat francès acaba d'aprovar les misses amb ritmes moderns: «Cal prendre seriosament els esforços dels joves, per vitalitzar la missa amb una música viva i rítmica.» Les experiències d'aquestes misses continuen a l'església parroquial de Clichy, promogudes pels pares Debaisieux, Akepsimar, François Michel i Fatto, amb la col·laboració de Jef Gilson, un as del contrabaix, i John Littleton, negre americà⁸

Al Bolletí Oficial de Mallorca, corresponent a Juliol-Agost, pàgina 160, número 2, hi surt una norma positiva i oberta per a l'ús de la música i instruments de percussió, bé que es restringeix a experiències autoritzades.

A Roma, a l'església de Sant Alegio Algiani-colo, cada diumenge, a dues hores distintes, —les 10 i mitja i les 12— es repeteix l'experiència de la celebració eucarística amb músiques autènticament lleugeres, amb la participació litúrgica-completa de molta joventut.

L'intent cada volta més aconseguit de totes aquestes celebracions tan agosarades no és evidentment fer organitzar festes profanes als temples; sinó que els joves puguin prendre part molt activa i sentida a la celebració del Senyor amb el llenguatge per a ells més expressiu.

Endavant

Ben mirat tot això, cal reeixir i tirar endavant. És intolerable que precisament avui, quan el poble vibra en els seus lleures amb l'esplai de la música i el ritme, en la litúrgia perdi la música com expressió i sensibilització dels sentiments del seu esperit religiós.

El que la celebració litúrgica, a més d'una acció divina, sigui acció humana, depèn d'acon-

seguir que l'home hi actuï i s'hi mogui al seu ritme. No, perquè la litúrgia sigui essencialment musical, sinó perquè la música és a l'home d'avui totalment existencial.

NOTES

(1) *Instrucció sobre la música en la Sagrada Litúrgia*, núms. 16 b i 18.

(2) *Constitució sobre la Sagrada Litúrgia*, núm. 112. Vegeu també els números 37, 38, 39, 40, 119 i 120, i la *Instrucció sobre la música en la Sagrada Litúrgia*, núm. 9.

(3) *Instrucció cit.*, núm. 54 i 61.

(4) *Constitució cit.*, núm. 37.

(5) *Instrucció cit.*, núm. 9.

(6) PHASE, juny 1967, pàg. 262.

(7) LA VANGUARDIA ESPAÑOLA, 29 juny 1968, pàg. 5.

(8) TELE/EXPRES, 21 juliol 1968.

Electrofil

AISLANTS - CONDUCTORS - TERMOELECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

DAES

CONFECIONS I BRODATS

Colón, 32 - Tel. 211358
PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA

CERERIA BARCELO

Ciris litúrgics per a la Santa Missa i
Exposició del Santíssim

C. dels Oms, 116 — Palma de Mallorca

NOTES D'APOSTOLAT BÍBLIC

per Llorenç TOUS

I. L'Església local i la Paraula

La seva primera pedra és la predicació de la Paraula. Tot altre fonament serà d'un pati a defora o d'una paret de partió amb ca's veïnat, però no de l'Església local. Així un col·legi, un hospital o una oficina de col·locació, per no dir altres coses, seran dins un poble el primer símptoma que hi viuen cristians, però encara no és això la primera pedra de l'església local. Aquesta comença quan els peus dels qui prediquen la Bona Nova trepitgen la casa i duen la pau de Crist als qui s'hi converteixen i hi creuen. Totes les altres passes són camins d'introducció; per ventura necessaris, però si es fan per un cristià, duen aquest únic fonament.

Els enviats o missatgers poden venir de moltes bandes. Felip fugia de la persecució de Jerusalem i va baixar a Samaria (Act. 18:1-5). Pau i Bernabé sabien bé què cosa és predicar avui aquí i demà allà, empesos a pedrades (Act. 14:19-20). Jonàs, que fugia de Déu, arribà a Nínive per força major. De moltes maneres la força i els vents de l'Esperit escampen la llavor de la Paraula.

Quan aquesta cau en terra bona és acollida «no com una paraula humana, sinó tal com és en realitat, com a paraula de Déu; i aquesta paraula obra eficaçment en vosaltres, els creients» (1 Tes 2:13). L'eficàcia de cap a la conversió ve, per tant, de la Paraula mateixa, quan la fe del qui la rep li obre les portes del cor; podríem afegir, i quan una fe tarada del qui la predica no impedeix que fructifiqui.

Tot seguit ve el «convertir-se a Déu, abandonant els ídols, per servir el Déu vivent i verader» (1 Tes 1:9). Els uns hauran de deixar juntament amb els ídols, el país de l'Egipte i tota la seva estructura; els altres ho tendran més bo de fer: bastarà que posin mà dins les beaces i treguin per sempre lo que hi duen amagat, com Raquel (Gn 31:19, 33-34). Lo important és que no en quedi cap, a fi que el camí pel desert sigui falaguer i sense emperons.

Comença després el pelegrinar, que és no estar pus aturats, no tenir res definitiu fora l'estrella polar, purificar-se, sentir dins el desert la veu dels qui preparen els camins del Senyor i «esperar del cel el seu Fill, que ell ressuscità d'entre els morts, Jesús» (1 Tes 1:10).

Veiérem damunt l'horitzó l'aire gojós i el caminar alegre dels qui anuncien la Bona Nova. Estigueren amb nosaltres i foren un veïnat més del nostre poble. «Estàvem disposats a comunicar-vos, juntament amb el do de l'Evangelí de Déu, fins i tot el de les nostres pròpies vides: tant vos havíeu fet estimar de nosaltres» (1 Tes 2:8). Així un Pau feia perdre la ganància a tots els fabricadors d'ídols; en buidava les botigues i els cors.

Naixia la fe i descobrien el qui havien d'esperar. Coneixent el Crist Ressuscitat i el seu missatger, Pau, aprenien a estimar. L'Església local ja batejava dins Tessalònica. Així naixerà després a Roma, a les Gàlies, a Mallorca...

Hi surt de la Paraula predicada per un enviat i de la fe, l'esperança i la caritat dels qui hi creuen. El Pare des del cel elegeix els membres de «les esglésies de Déu» i per aquí comença tot.

Aquest naixement sempre és pasqual. Perquè la paraula ve pels enviats després de Pasqua per Crist ressuscitat a tot el món (Mc 16:14-16). També perquè «el Déu i Pare de Nostre Senyor Jesucrist, per la seva gran bondat ens ha engendrat de bell nou, mitjançant la resurrecció de Jesucrist d'entre els morts... no d'un germen corruptible, sinó d'una llavor incorruptible, per mitjà de la paraula de Déu, viva i permanent» (1 Pe 1:3 i 23).

Tot això du cap al baptisme. Tal és el seu clima quan és lliure, conscient i responsable.

Paraula, Pasqua, fe, baptisme que es criden un amb l'altre, fan néixer i florir l'Església local. Per ella, constituïda així ens unim «a tots els qui en qualsevol lloc invoquen el nom de Nostre Senyor Jesucrist, senyor d'ells i nostre» (1 Cor 1:2), i per lo mateix ens unim a l'Església universal i la formam plegats.

II. L'Eucaristia, llavor i fruit madur.

El Nou Testament nasqué de l'Església, que el donà a llum després de dur-lo molt de temps dedins, no per dar-li vida i configuració, sinó que de fet en va rebre d'ell la fesomia pròpia; l'església té relacions de maternitat i de filiació respecte de la Paraula.

La paraula del Nou Testament arribà a la llum d'aquest món per tres camins fonamentals:

el culte, la missió i la catequesi. Si avui li donam les mateixes aigües podem comptar que la paraula traurà arrels de vida dins els cors i farà ombra pel món.

Ara bé, culte, missió i catequesi es troben amb plenitud en l'Eucaristia. No en la que ara solem tenir, la «normal», sinó en la que l'Església ens torna descobrir amb la reforma litúrgica.

L'Eucaristia que es sol celebrar dins les nostres esglésies produeix uns fruits «ex opere operato», certament; dóna a l'Església la presència eucarística de Jesucrist, que hi queda realment present després de la missa baix de les apariències del sagrament tan alt i tan poderós com està en el cel. Però tot això, amb tot i ésser tan molt, sol passar bastant de llis per damunt l'assemblea. A molts els patina; d'altres, hi assisteixen morts en l'esperit i morts en surten; fins i tot de vegades hi compareixen germans barallats o en plet i queden com si res; la paraula i la presència real de Jesús han passat de bades, sense ferir abastament. Fent un poc de guàrdia davant la porta d'un sagrari es pot concloure que els veïnats no saben que hi tinguin Jesucrist tan alt i tan poderós com està en el cel.

Si l'Eucaristia és un menjar vertader (Jn 6:55), no pot ésser per tothom. Es pels vius, perquè els morts no mengen i els desganats, tampoc. Sobre tot mengen i beuen els qui fan feina i suen pel Regne, els compromesos. Són aquests que tenen dret a seure a la taula. I tot això, la vida, la gana i el delit de fer feina ho dóna la fe, que tampoc no vol dir perfecció ni salut total, pròpies del cel. «Tot aquell qui estima ha nascut de Déu» (1Jn 4:7), i per tant viu; «el qui no estima es queda en la mort» (1Jn 3:14). Això que és clar i mal de dir al mateix temps. Fe i caritat, inseparables, donen la vida i duen a l'Eucaristia.

L'Eucaristia és el fruit madur de l'església local. Per tant hi arriben els qui han acollit per la fe la paraula predicada pels enviats; els convertits que van deixant ídols i caminen pel desert esperant el retorn del Fill; els qui han posat calls a les mans fent feina pel Regne de Déu, que és els homes, la vida i la ciutat.

Construir aquesta eucaristia és l'obra del bisbe, amb el seu presbiteri i els creients que formen un poble de sacerdots, reis i profetes (1Pe 2:9). Tots, bisbe, preveres i creients es construeixen a si mateixos com a tals, en tant en quant pugen plegats aquesta eucaristia, que per altra part és l'obra més gran que el Pare fa per salvar el món dins l'etapa final, sols un escaló abans del cel.

Dins el mar actual de dubtes sobre lo que és un prevere avui, la llum ve des d'aquesta eucaristia: és un creient, un germà dins una església local, que té un paper especial per presidir l'eucaristia i coagular la caritat dels membres, sense paternalismes ni llunyania humana.

Els creients que arriben a aquesta eucaristia nasqueren de la llavor incorruptible de la paraula (1Pe 1:23); segueixen cresquent com la mostassa i el llevat, per la força de la paraula (Mt 13:31-33). Així a l'entrar a l'eucaristia vénen plens de vida i de paraula; n'han fet un tal mescladís que en parlar-hi, un no sap a on comença la paraula de l'Evangeli ni a on acaben els fets de vida, perquè ja tot és u. Com la duen amb ells, la paraula corre dins aquesta eucaristia tan lliure i fresca com l'oratge per fora vila, que va ple de vida. Sempre és una proclamació de la salvació al món, però primer pels qui seuen a taula, encara que la forma externa de proclamar sigui senzilla, com els sermons de Jesús, penetra molt endins i els fruits de vida diuen que el compromís és seriós. Tant, que Paraula i vida i eucaristia posen el creient a un ritme de creixement accelerat que molt bé es pot dir «ritme d'eucaristia» que no sempre podem resistir. El cap s'omple de gràcia que esfuma els vels, «quan un es convertesqui al Senyor el vel serà tret (2 Cor 3:16); el cor pren calor i escalf com en el camí d'Emaús, (Lc 24:32); les mans es volen posar dins la pasta d'aquest món per fènyer-lo pel Crist; els peus treuen ales per córrer pels turons i contrares a proclamar la bona nova als desventurats, als cecis la llum (Lc 4:18). El Crist és el pastor i guardià de tota la fraternitat (1 Pe 2:25), però tots els germans vetlen els uns pels altres segons el propi estament.

Aquest llenguatge de tots els creients dins l'Eucaristia no és una exposició de sentiments volubles, ni manco d'idees per a donar doctrina i dur la gent a un punt volgut; és la mateixa Paraula viscuda per cada qual i entesa per la llum del seu Déu, que és únic, vivent i vertader. Es lo de Sant Pau: «és per mitjà d'Ell que nosaltres deim a Déu el nostre Amén, quan el glorificam» (2 Cor 1:20b).

La Paraula és norma objectiva, insubornable; revelació als creients que torna pujar al Pare havent fruitat (Is 55:11), amb l'obra salvadora del Crist: la seva mort i resurrecció. Aquesta paraula posa en boca dels redimits un càntic nou (Is 12:1-6), que l'església local canta i viu plenament dins l'Eucaristia.

El Crist està enmig dels reunits en el seu nom; els acompanya sempre devora com a pastor, pels camins de la vida i ara dins l'eucaristia per la Paraula dóna un llenguatge de fe i de vida que coagula la caritat, desperta il·lusions pel Regne i fa reviure el misteri de la salvació. El Crist ressuscitat compareix dins el cenacle, hi du la seva pau i se'ls dóna com a menjar. La gent en surt contenta, com els d'Emaús i corre a la ciutat per fer-ho saber.

Ara ens podríem demanar lo que suposa presidir una eucaristia i lo que suposa respondre Amén al final del cànon. (Cfr. *Eucaristicum Mysterium* n.º 7 i 45; T. Maertens, *La prière eucha-*

ristique, acte du president. Paroisse et Liturgie, 1968; 208-214).

Aquests creients al reunir-se per celebrar la fracció del pa, invoquen el nom del Senyor, no el d'altres déus que no poden salvar, i fan «culte» en esperit i veritat. Com que creuen, no ho poden dur amagat i ho diuen al món callant, parlant i obrant, el qual vol dir «missió». Precisament perquè creuen, viuen i creixen; la maduració de l'esperit és «catequesi» dels batiats. Tot això es troba dins l'eucaristia plena, la dels Act 2:42: «perseveraven en l'ensenyança dels apòstols, en viure en comú, en la fracció del pa i en les pregàries». Aquests quatre elements, tots ells eucarístics d'aprop o d'enfora, construïen l'església local a Jerusalem.

L'arquitecte d'aquesta església local és el bisbe (*Eucaristicum Mysteriorum*, n.º 42); els preveres vénen a ser mestres d'obres i tots els creients, picapedrers. Quan les coses van així, no hi ha crulls i l'obra puja ben closa. Quan els picapedrers han de fer de mestres o han de dibuixar els plans, perquè no tenen arquitectes ni mestres, faran una caseta de fora vila, però serà mal de fer que els surti una catedral ben proporcionada. Si els qui haurien d'esser mestres d'obres i a la feina, es dediquen a apedregar ca's veïnat (que en aquest cas és la pròpia teulada) els obrers hauran de fer paret tenint la paleta amb una mà i una espasa amb l'altra, com en temps de Nehemies (Neh 4:11-12); aquest sistema de reconstruir les muralles de la ciutat fa perdre moltes energies i l'obra no pot estar acabada

quan pertoca, perquè hi falten les mans de totes les famílies de la ciutat.

Sant Pau, que havia trespàs pel camp i per carrers i places de tota casta, defineix l'església local de Corint en dues imatges, una de fora vila i una altra de ciutat: «vosaltres sou un conrament de Déu, sou un buc del Pare» (1 Cor 3:9b.).

Aquest «planter» de vida que és l'església local es troba a si mateix dins aquesta eucaristia i des d'ella és signe de vida pel món, que veient la unitat i les obres dels membres, creu en Nostre Senyor Jesucrist i glorifica el Pare. Aquí hi creix la fe, l'esperança i la caritat. Tot problema de creixement individual o col·lectiu sols es resol plenament passant per dins aquesta eucaristia. Els qui viuen hi creixen; els qui frissen de morir, com Elias, aquí ressuciten; si hi arriben mal ferits de sopegades del pelegrinatge, aquí troben oli, vi i bona posada.

Aquest «buc del Pare», que és l'Eucaristia de l'església local, ve a ser una pedra viva de la gran catedral llarga i ampla de llevant fins a ponent, formada per «tots els qui en qualsevol lloc invoquen el nom de Nostre Senyor Jesucrist» (1 Cor 1:2). Les seves tres filades mestres són la creació, l'obra salvadora del Crist i la consumació de la caritat dels sants en el cel. «Per la Paraula tot fou creat» (Jn 1:3); «totes les promeses de Déu tenen el seu si en Ell» (2 Cor 1:20a.); entraran al si d'Abraham i de la Trinitat els qui «hauran rentat els seus vestits blanquejant-los en la sang de l'Anyell» (Apoc 7:14).

EXCÉS D'ORIGINAL

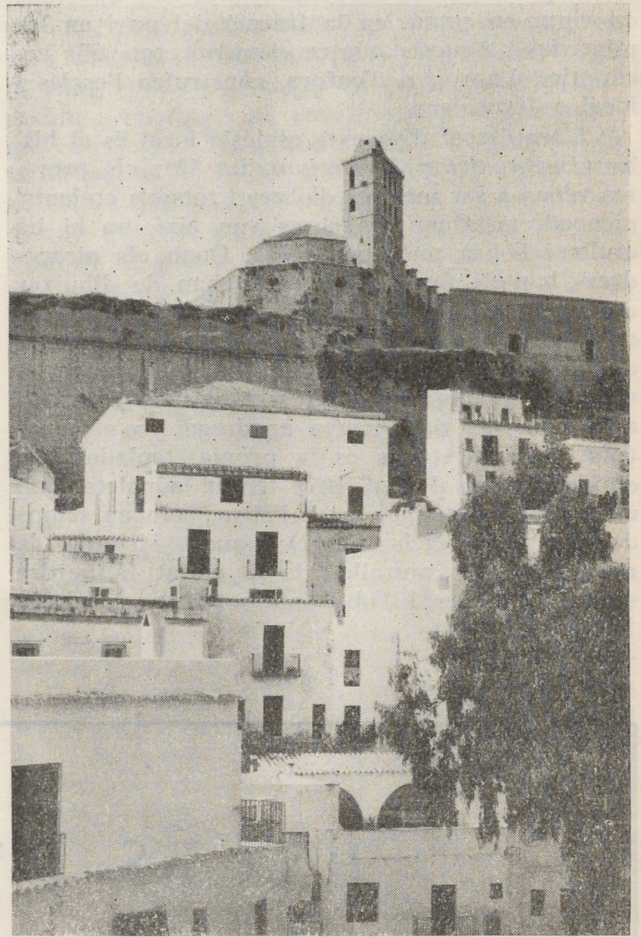
Per excés d'original ens veim obligats a deixar per a vinents números els següents articles i treballs: **Reflexions una mica frívols a l'entorn del vi**, per Josep Maria Llompart; **La Fuita**, per Jaume Reynés, M. SS. CC.; **Festa major**, per Antònia Vicens; **Booz i Rut**, poema d'amor amb fons d'espigues, per Oleguer Huguet; **Feble aproximació al fet camperol de Menorca**, per Eulàlia Pons; **39 graus a l'ombra, un any després**, per Gabriel Janer Manila; **El mediterranisme neoclàssic de Pau Fornés**, per Guillem Morey; **Poemes**, de Francesca Ensenyat i Seguí; cròniques de Damià Huguet, i les nostres habituals seccions d'Art, **Acampada**, **A la ciutat dels llibres**, **Dins el cor de la muntanya...** Presentam les nostres més sinceres disculpes, ja des d'ara, a tots.

La primera església eivissenca

per M. VILLANGÓMEZ LLOBET

Sense sortir del recinte murallat de Dalt Vila, el dia 7 d'octubre, en què escrivim aquestes ratlles, es podia visitar, com a exposició més destacada, la d'Antoni Tàpies a la **Galeria Carl Van Der Voort**, i assistir a l'acte d'obertura i a la conferència inaugural del **I Curs d'Economia del Turisme**, a la casa consistorial. Han organitzat aquest curs, d'una altura evident, l'Institut d'Estudis Turístics i la Biennal d'Art d'Eivissa. Aquesta, que ha celebrat fa poc el dia de l'Argentina, amb uns actes als quals ha assistit l'Ambaixador, entre ells una conferència de l'Agregat Cultural de l'Ambaixada sobre pintura argentina moderna, es podrà contemplar fins al 12 d'aquest mes. També estan oberts, com és de suposar, els museus Arqueològic i Diocesà, el primer tan conegut, i el segon, que només té dos o tres anys de vida, menys important, encara que ben digne d'una visita. És d'aquest nou Museu Diocesà que volíem escriure, però crec que valdrà la pena, primer, de dedicar aquesta crònica a la Catedral d'Eivissa, on està instal·lat.

L'església de Santa Maria d'Eivissa, parròquia única de l'illa fins a l'any 1785, degué ser, fins a la reconstrucció realitzada de 1712 a 1728, un bell monument gòtic. Avui és un temple barroc poc interessant encaixat dins les parts que resten de l'excel·lent edifici primitiu. Quadrado és qui millor ha descrit, malgrat la seva prosa ampullosa, l'actual catedral eivissenca. Mostra al seu estudi tanta admiració per la «grandiosa torre», per la «notable gentilesa» de l'arc apuntat de l'antesagristia o per les «airosíssimes voltes ogivals» de «l'espaiosa sagristia» com disgust, que vol dir enyorança, davant l'obra moderna. Quadrado, sobretot, evoca amb entusiasme la majestuosa torre, que és la part fonamental que ens queda de la construcció antiga. «Obliquament plantada al caire del precipici, la curvatura de l'absis, que allí comença, no li permet sorgir en forma quadrada, sinó que, adaptant-se al terreny, s'eleva en quadrilàter irregular, amb l'excepció del cantó de llevant, esmotxat». Aquesta torre, en efecte, ofereix una forma molt original, que ve segurament de la manca d'espai a la pla-

La Catedral d'Eivissa, al cap damunt de la ciutat.

taforma superior del puig urbà. No fou construïda adossada al costat del temple, sinó damunt la primera capella absidal del costat de l'Evangeli, i la seva forma, per tant, és de trapezi rectangle; allò que seria l'angle agut apareix tallat per un petit xamfrà que fa com un cinquè costat molt curt. En realitat, ocupa més espai que el d'una sola capella, perquè la part destinada a l'escala —tot el costat menor entre els dos angles rectes— agafa una bona extensió immediata, de la banda de les actuals capelles laterals. Les finestres ogivals dels dos costats paral·lels, així, no es mostren

centrades, sinó desplaçades cap a la part oposada a l'escala. Malgrat aquestes irregularitats, la torre puja amb arrogància, recta i severa, dividida «en cossos per senzilles cornises». La gran finestra del primer, a la qual manca la decoració de l'ogiva, és la de la capella absidal que serveix de base a la torre. Les altres capelles absidals tenien també les seves finestres iguals, avui tapiades i substituïdes per un òcul. Al segon cos de la torre no hi ha finestres; només s'hi mostra un rellotge modern. Una «doble sèrie de finestram constitueix el cos de les campanes». La sèrie de dalt tenen «concèntriques motllures» i uns «calats de bon aire broden el seu vèrtex». Del terrat superior, que afegeix la seva altura a l'eminència de la ciutat, i «fora del qual és difícil treure el cap sense vertigen», munta «una piràmide truncada amb dentells a les arestes».

¿Com era el temple que posseïa aquesta torre d'austera altivesa, emparentada amb el gòtic català, i de planta tan especial? De la nau i de les capelles laterals podem saber-ne ben poc, però ens podem formar una idea molt més clara de l'absis i sobretot de les capelles que el voltaven. Durliat el relaciona amb Santa Creu de Mallorca, «un preciós testimoni» per a indicar-nos com devia ser la parròquia eivissenca, «bé que no resten de l'edifici més que cinc capelles absidals». Santa Creu i Sant Jaume de Palma i Santa Maria d'Eivissa ofereixen, respecte a les esglésies conventuals de Sant Francesc i Sant Domingo, l'originalitat d'aquest «desenvolupament de capelles entorn de l'absis», en una data incerta. «És el resultat d'una evolució ben normal, que s'observa en el segle XIV tant al Llenguadoc com a Catalunya», afegeix Durliat. Les capelles absidals, diu Macabich a la seva notable «notícia» del temple —al llibre **Santa María la Mayor**—, no tenen «altra apreciable modificació externa que la conversió en minvats òvals de tres esveltes finestres ogivals. Resta intacta a l'interior, llevat d'alguna emblanquinada, l'armadura de les dues capelles extremes, avui separades del presbiteri... Gràcies a aquesta separació, que sembla anterior a la reedificació de l'església, encara es pot inferir la traça artística de l'antic absis, perquè adaptades a l'estil general de la nova construcció les tres capelles centrals, sols resten, eixalrades, les creuades nervadures de les voltes, deformats o destruïts pilars, bases i capitells». En canvi, a les dues capelles aïllades resten les «airoses columnes bosellades», les «gracioses motllures de les bases», els «grups escultòrics, primitius i ingenus, dels capitells» i les «claus de l'ogival creueria». Durliat, que apunta coses tan interessants al seu breu estudi, s'erra, doncs,

quan diu que sols resta completa «la capella del campanar». La capella oposada, ara dividida en dos pisos, que són antesagristia i arxiu, està encara més ben conservada. La capella central és l'única que conserva el seu arc gòtic d'entrada, cosa que li dóna més esveltesa que a les de dreta i esquerra, on l'arc ha estat abaixat i arrodonit. L'esveltesa de les capelles absidals encara es devia apreciar més quan no s'havia aixecat el nivell del presbiteri, tal com avui apareix.

Quant a l'absis mateix, ha desaparegut, igual que la nau que el devia continuar. L'un i l'altra eren més alts que els actuals. La seva estructura, la veim pintada a l'exterior del mur de la torre que dóna damunt la coberta del temple. Davall les dues finestres d'aquesta cara, que corresponen a les tres superiors de la cara principal, es veu un arc formeret complet, continuat per part d'un altre arc en direcció oposada a l'absis. També es veu, al cantó, el senyal que deixà la destrucció del mur exterior de l'absis corresponent a la segona capella. D'altra banda, a la terrassa de les capelles, damunt el mur que les separa, es pot observar la base dels contraforts destruïts. Això ens diu que l'absis era molt més alt que l'actual —o que s'hi volia fer— i que tenia uns contraforts als angles, continuació cap amunt dels murs de separació de les capelles. En aquest absis hi havia, a més, unes ogives. En efecte, «el dibuix d'una falsa finestra», com diu Durliat, apareix al mur del campanar, davall l'arc formeret indicat. Als altres quatre murs de l'absis ja no calia que les finestres ogivals fossin falses, i es devien veure altes, des de l'interior de la nau, damunt les capelles absidals, també amb les seves ogives. Ens daria l'elevació de la nau, si arribàs a la meitat, la part de l'arc formeret apuntat que es veu a l'exterior del campanar, al costat del corresponent a l'absis. No arriba a la meitat, en contra del que afirma Durliat, però devia tenir la mateixa altura del que es veu sencer. Tampoc diu Durliat que l'arc incomplet segueix una altra inclinació, que indica que era bastant més ample, cosa lògica si pensam que pertanyia a un trast de la nau, ja no a l'absis.

No sabem si aquestes obres es varen acabar. Respecte a la data, Macabich ens dóna la dels segles XIII i XIV, excepte per a la sagristia, que és del XV. González de Clavijo ens confirma que el campanar estava llest els primers anys del segle XVI: «E la iglesia de la villa está a par del castillo e tiene una torre alta». Un visitador eclesiàstic de l'any 1392, Joan de la Mata, ens diu que l'església té, ultra l'altar major, cinc altars més. ¿Corresponien a les cinc capelles absidals? Així ho sembla pel que fa a les dues capelles conser-

vades íntegrament. El visitador anomena, entre altres, els altars de sant Pere i sant Pau i de sant Miquel. A la clau de volta de les capelles esmentades apareixen els dos apòstols a la de l'Evangeli i l'arcàngel a la de l'Epístola. Les claus de les tres capelles centrals foren esborrades per la fúria barroca dels reconstructors.

La nova façana on hi ha la porta actual no és una exacta continuació de la façana principal de la torre, sinó que s'enretira una mica. Parteix, a l'angle que fa amb la torre i damunt la paret lateral d'aquesta, una decoració escultòrica molt fina, de la qual només es poden veure un cap i un braç, dins una espècie d'orla on apareix un animal, tal vegada un dragó. A la façana davantera de la torre no hi ha res d'això, cosa que fa suposar que allí s'iniciava la decoració d'un entrant on hi podia haver una porta antiga. Aquesta

porta, en tot cas, només devia ocupar la part del tram de la nau que deixava lliure l'extensió de la torre fora de la capella absidal. La reedificació del segle XVIII interromp brutalment el relleu escultòric i possiblement va destruir una porta bellament ornamentada. El fet que dins el tram —tanmateix ample, segons ens indica el bocí d'arc formeret conservat— no hi cabia una capella, per la invasió del campanar, i la mateixa proximitat d'aquest —ja que són molts els casos de portes laterals que s'obren immediates a la protecció d'una torre— reforcen aquesta suposició que gosam proposar.

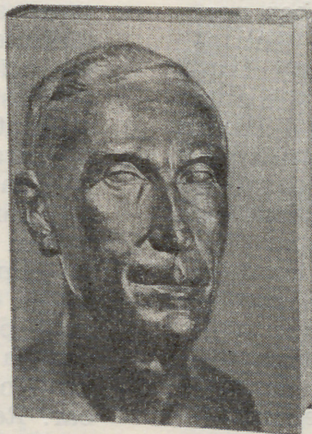
Aquest article, que ha començat com una crònica, s'ha convertit en un treball erudit i s'ha fet massa llarg. Al següent, com hem dit, ens referirem al Museu Diocesà, sense que això ens vèdi de fer alguna altra observació sobre l'església.

EL LLIBRE DEL CENTENARI

POMPEU FABRA

per

JOSEP MIRACLE

Un volum de més de 600 pàgines, molt il·lustrat, relligat amb pell i or, sobrecoberta de R. Giralt Miracle i protecció de plàstic. Format 22,4x15,6

EDITORA DELOS-AYMÀ, S. L. Apartat de correus 295. Barcelona

Difusió: EDITORIAL ANDORRA, S. L. Pl. Príncep de Beniloch. 3 ANDORRA LA VELLA

RESUM DE L'ACTUALITAT CULTURAL EN VERNACLE A LES BALEARS

per Francesc de B. MOLL

Els problemes de les llengües anomenades «regionals» es van resolent amb gran parsimònia, amb compta-gotes i amb escassa generositat, però es van resolent, i podem esperar que cada dia s'imposi més el criteri de comprensió i d'obertura. Aquest criteri es deixa entreveure, d'algun temps ençà, en freqüents manifestacions produïdes a Madrid, no sols a revistes com els «Cuadernos para el diálogo», sinó a diaris com «El Alcázar», «Ya» i altres. Fa pocs mesos, «Pueblo» va dirigir a diferents persones i institucions de les nostres illes una petició de dades referents a l'estat actual de l'ensenyança, de l'edició i, en general, del conreu del català a les Balears. No sabem si aquestes dades han estat publicades en aquell diari o si encara romanen inèdites. De tota manera el fet de formular aqueixa enquesta des d'un periòdic madrileny és ben significatiu i mereix tota la nostra simpatia.

Cal reconèixer que molta gent de les Balears està mancada d'informació sobre el tema de la dita enquesta. Els insulars estan avui massa distrets amb coses més palpables i cotitzables que els valors de l'esperit, i sovint els obliden o se'n desenten. El jovent que puja, en general té més idealisme i està més lliure d'egoïsmes que els adults; però sovint no té on agafar-se per a adquirir informació i formació, malgrat la seva bona voluntat de superar el marasme de l'ambient. Per això sembla convenient que exposem en aquestes pàgines un resum de l'actualitat cultural en el que es refereix a la revalorització d'això que fa trenta anys es deia *el vernáculo* i que avui ja podem anomenar cara alta «el català de les Balears».

La situació, segons les dades que s'han enviat al diari «Pueblo» i les altres de què disposem i que són igualment fidedignes, és aquesta:

a) Ensenyança

Per iniciativa i sota el patrocini de l'Obra Cultural Balear, s'han donat cursos de català

durant els cinc anys darrers, amb assistència creixent d'alumnes i amb participació també creixent de centres docents interessats.

Els anys 1967 i 1968 s'han donat lliçons elementals de la nostra llengua a l'Estudi General Lul·lià, al Seminari diocesà, als seminaris de la Porciúncula i de Lluc, als dos Instituts Nacionals d'Ensenyança Mitjana de Palma, a cinc grans col·legis d'aquesta ciutat i a centres oficials i privats d'ensenyança d'Inca, Manacor, Artà, Sa Pobla, Sóller, Felanitx, Pollença, Campos, Lluçmajor, Campanet, Búger i Maó.

A l'Estudi General Lul·lià també s'han donat cursos de grau mitjà per a mallorquins, per a peninsulars de llengua castellana, i de grau professoral enfocat especialment cap als mestres nacionals que han de formar l'equip docent de les escoles futures. En els exàmens de juny darrer s'han expedit vint-i-sis títols de professor elemental de català entre els qui han assistit al curs de l'Estudi General.

Sabem, també, que fa devers un any ha estat enviada al Ministre d'Educació i Ciència una instància en què es demana la implantació de l'ensenyança del català a les escoles del Magisteri, als Instituts i col·legis d'ensenyança mitjana i a les escoles primàries. La instància anava firmada pel Rector de l'Estudi General Lul·lià, pel Rector de l'Escola Lul·lista Mallorquina, pel President de la Societat Arqueològica Lul·liana, pel de l'Obra Cultural Balear i pels directors dels col·legis Lluís Vives i Pius XII, de la Ciutat de Mallorca. No sabem que aquesta sol·licitud hagi estat contestada, i caldria considerar la conveniència de repetir-la, més que més havent-hi ministre nou d'Educació.

Un fet importantíssim, en l'aspecte de la docència, ha estat la recent institució d'una càtedra de llengua catalana a la Facultat de Filosofia i Lletres restaurada en el mateix Estudi General Lul·lià com a filial de la Universitat de Barcelona. Així es dona entrada a la nostra llengua en el recinte de l'ensenyança superior, amb caràcter

oficial i amb l'encert del títol de «llengua catalana», que ve a tancar la boca i tal vegada a obrir els ulls dels inefables illencs que fins ara repetien la ingènua —per no dir analfabeta— fórmula de «Parlam mallorquí, però no català».

b) Edicions

Les activitats editorials en llengua catalana s'han incrementat considerablement aquests darrers anys.

A) L'Editorial Moll, fundada l'any 1933, ha continuat i acabat la publicació del gran *Diccionari Català-Valencià-Balear* iniciat de Mn. Antoni M.ª Alcover (deu volums, 10.850 pàgines, 160.000 articles) i, a part d'alguns llibres fora de sèrie, segueix publicant les col·leccions següents:

a) Biblioteca «Les Illes d'Or», d'autors i temes baleàrics: publicats 95 volums.

b) Biblioteca «Raixa» d'autors de tot el territori de llengua catalana: publicats 73 volums normals i nou anuals «Cap d'any».

c) «Els Treballs i els Dies», de temàtica general balear: publicats cinc volums d'història, literatura, lingüística i folklore.

d) «Rondaies Mallorquines» de Mossèn Alcover: publicats vint-i-dos volums, i en preparació els dos darrers.

B) L'Editorial Daedalus, fundada l'any 1965 publica aquestes sèries:

a) «Europa», de prosa literària: publicats dos volums.

b) «La Sínia», de poesia: onze volums.

c) «Realitats i mites», d'assaig històric i social: tres volums.

C) L'Obra Cultural Balear ha editat cinc opuscles en la col·lecció «Monografies», dos per a ensenyança de llengua i literatura, un sobre temes conciliars i alguns d'assumpte litúrgic.

D) Els Quaderns literaris «Ponent» segueixen apareixent al ritme de les quatre estacions, i de la mateixa empresa editorial surten volums de prosa i vers que formen una interessant minibiblioteca.

E) Aquesta revista «LLUC», dels Pares Missioners dels Sagrats Cors, s'edita íntegrament en català del gener de 1968 ençà.

F) La Comissió Diocesana de Litúrgia ha editat el *Missal d'Altar* i el *Ritual de Sagraments* en català adaptat al llenguatge de les Illes. Aquests dos llibres s'empren a totes les parròquies que s'han dignat obeir les disposicions conciliars sobre l'ús de la llengua vernacle en la litúrgia.

G) Diversos diaris («Diario de Mallorca», «Ultima Hora», «Balears», «Menorca») i altres periòdics («Sóller», «Felanitx», «Heraldo de Cris-

to», «Cort», «Bajari», «Bellpuig», «Perlas y Cuevas», «Revista de Menorca», etc.) insereixen treballs en català amb intermitències enmig del text castellà que és normal en aquestes publicacions.

H) L'escriptor Rafel Ferrer i Massanet, de Manacor, ha publicat dins la col·lecció «Balèria» alguns volums de prosa i vers d'autors manacorins.

c) Conferències i espectacles

S'han pronunciat nombrosos parlaments en la llengua de les Illes, sia en cursos de conferències, sia en actes aïllats i ocasionals. Aquella prevenció que existia, de creure que per a parlar en públic era necessari usar la llengua anomenada «oficial», s'ha anat esvaint, i actualment gosaríem dir que fer els parlaments en català fins i tot té un matís especial d'elegància.

En el centenari del naixement de l'escriptor menorquí Angel Ruiz i Pablo, es donaren conferències en català a l'Ateneu de Maó, al Centre Cultural de Villacarlos i al Cercle Artístic de Ciutadella. També es pronunciaren en la llengua del país els discursos del certamen literari de l'Ajuntament de Ciutadella (1967) i els dels Jocs Florals del Cercle Artístic de la mateixa ciutat (1968).

La vila de Campos ha donat exemple d'iniciativa i orientació cultural amb l'organització, en tres estius consecutius (1966 a 1968), de cursos de conferències de tema baleàric, a les quals s'han adherit i han assistit persones de diverses poblacions.

Al Club Barcelona, de Palma, s'han organitzat, durant els tres hiverns darrers, tres importantíssims cicles de conferències: Aula de Poesia (1965-66), Aula de Teatre (1966-67) i Aula de Novel·la (1967-68). Les lliçons anaven seguides de col·loquis i alternaven setmanalment una sessió en català i una en castellà, sobre temes de literatura catalana i castellana respectivament. Figures eminentes de la crítica literària han ocupat la tribuna d'aquestes tres Aules, des de la qual s'han dit coses importants, s'han despertat inquietutds, s'han estimulat vocacions d'estudi i s'han provocat situacions polèmiques d'alta tensió. Tot plegat ha constituït una revulsió sanitària que era ben necessària.

Altres organitzacions de contactes entre els intel·lectuals i el públic s'han desplegat en el Col·legi Pius XII sobre la dona en l'aspecte social i en el Col·legi Lluís Vives amb el curset pedagògic «Cèlia Viñas», portat per l'equip de l'escola Rosa Sensat de Barcelona sota la direcció de la pedagoga Marta Mata.

El 16 d'octubre propassat mereix ésser assenyalat com una data memorable. Visità Mallorca un estol de felibres provençals per commemorar

el centenari de la visita que Frederic Mistral i els felibres del seu temps feren a la nostra illa l'any 1868. L'acte principal de la commemoració fou el de descobrir una làpida dedicada a honor dels traductors mallorquins de l'obra mistraliana: Maria Antònia Salvà i Guillem Colom. Tant en aquesta cerimònia com en el dinar de germanor que la va seguir, es feren diversos parlaments en provençal i en català. Va ser la primera vegada, que recordem, que s'hagi usat la nostra llengua en un acte presidit per la primera autoritat militar, que és avui el Duc de l'Infantado, qui va demostrar amb això un alt esperit de comprensió dels valors tradicionals de la cultura illenca.

A les festes patronals de les viles més importants s'han fet en el vernacle insular els Pregons, els programes i molts dels actes fonamentals de la festa: sermons, discursos, conferències, representacions teatrals etc.

En aquest darrer aspecte, de la literatura teatral, és interessant de constatar el progrés i l'èxit assolit per la Companyia Artis en la representació del drama *Siau benvingut* d'Alexandre Ballester i en la de la comèdia *L'inspector*, adaptació de Gógol feta per Baltasar Porcel. Amb aquestes dues obres el públic mallorquí s'ha vist alliberat de l'ambient ingenu i pagesívol del teatre «regional», que venia a ser la novel·la «rosa» portada als escenaris amb totes les blederies i pseudo-pedagogies pròpies del color rosaci del gènere.

Ha estat també de gran importància la incorporació de les Illes al moviment de la Nova Cançó, que s'ha manifestat amb nombrosos festivals a Ciutat i a les principals viles insulars i sobretot amb l'aparició de diversos cantants de gran qualitat, no sols a Mallorca sinó també a Menorca i a Eivissa. Aquests cantors, que formen equip amb els de Catalunya i del País Valencià i són compresos i aplaudits pel públic de totes aquestes regions, donen una prova clara de la identitat idiomàtica que tanta de gent, fins fa poc temps, s'entestava a negar.

ANTOLOGIA

ROSA DE NADAL

Flor gentil, roseta encarnada,
dins l'hortet cremat per l'hivern!
¿Què t'han dit la boira glaçada
i les branques nues del vern,

i el fullam que roda per terra,
i la parra sense un gotim,
i aquest vent que ve de la serra
amarat de neus i plugim?

¿Quin anunci de primavera
has vist tu en las balbes grisors,
que floreixes tan encisera,
perfumant el tany espinós?

Flor d'hivern, roseta amorosa,
que afeixuga el rou matinal!
Tu, embaumant la nit radiosa,
sents venir el goig de Nadal.

Sents poblar-se de meravelles
la foscor del món gelabrit,
i somnies àngels, estrelles
i pastors vetlant dins la nit:

ramadets i molsa i sivines,
i el molí senyant el pujol,
i garlandes de mandarines,
i una llum que ve del bressol.

I t'és dolça l'aspra hivernada,
i ets feliç, roseta odorant,
la joguina més delicada
per les mans de Jesús infant.

MIQUEL FERRÀ

FILLA DE SEBASTIA FALCONER

MAGATZEM DE CORDERIA
ESPADENYERIA

Sindicat, 66 - Tel. 222067 - Palma

FAIXES REINA

Josep Tous Ferrer, 1 — Tel. 216033

PALMA DE MALLORCA

EL MÓN I LA BO- LLA

Paulo maiora canamus

No ens retgirem del llatínisme, ara que el llatí està passat de moda. (Per mi no passarà mai, i agraeisc a Déu haver nascut abans de l'època je-je). Sí, *paulo*, cantem, estudiem, llegiguem coses un poc més enlairades. Es necessari fer un esforç de voluntat per desfer-nos de les xerxes que ens tiren, damunt, la quotidiana vulgaritat i fins i tot l'estúpidesa. Hem de rompre aquest cercle diabòlic en què ens ha sumit «la rebel·lió de les masses». Cal fugir de la novel·leta idiota, del llibret innocu, del poema sense cap ni peus. Cal «convertir-se», això és, girar-se vers els clàssics, de qualsevol època o país. La diamantina fortitud dels clàssics, per ço que ha resistit el rovell del temps, ja ens indica quins són els moments culminants del pensament humà. Per poca lògica que tenguem, hem d'admetre que ens cal immernir-nos dins les correnties eternes i vivificadores. Facem un acte de voluntat, d'ascesi intel·lectual, d'alliberament, i n'estarem contents.

Corpus de Toponímia de Mallorca

Vet ací els sis toms relligats d'aquest Corpus. Me sembla que tanta notícia arplegada l'he de llegir en el camp, envaint-me el perfum de l'agre de la terra, on canten amb un llenguatge antiquíssim els noms de llocs ibèrics, romans, moros i cristians, com a gemmes refulgents, subhistòria que no ha estat esborrada fins ara per cap de les invasions d'un segle i un altre.

En aquests noms s'hi estotja —petrificada, si més no— la història de la nostra diferenciació, de la nostra personalitat.

L'edició de l'obra —com totes aquestes que se publiquen i venen per fascicles—, semblava no acabar mai, però ara ens apar un monument en la construcció del qual estam contents d'haver-hi col·laborat.

Més enllà del pessimisme

Aquesta casa bastida fa dos-cents anys a un lloc de la verda França, ha estat refeta novellament pels seus propietaris. La casa es troba enmig d'un jardí anglès; més enllà hi ha un parell de quarterades de vinya, de bosc; i el camí central, un cop passat el portell, es troba vorejat de rosers espanyols. Inevitablement una petita correntia d'aigua travessa el bosc tot l'any i arriba, en forma de brolladors, als cocons de pedra antiga que hi ha espargits per la propietat campanyarda. El xalet, mig rústeg, mig senyorial, està decorosament moblat. Què s'hi pot fer aquí? Pensar? No pensar? Jo crec que val més no pensar. Per pensar ja basta quan ens trobam cada u a la nostra tasca. Aquí, en aquest indret equidistant de Praga i de Gibraltar, enfora de París i Roma, hi hem vengut precisament per no pensar...

Laudes Sanctorum

Les velles cristiandats, ens són externes? El programa de renovació exagerada, aquest snobisme religiós, menysprearà les valors autèntiques? El mateix Pau VI ha advertit als esperits superficials del perill de no veure que l'Església és una continuïtat. Cantant les Laudes dels vells màrtirs milenaris, quina sentor de rosa perfumada i antiga que ens arriba! Quan l'Església era verament ecumènica, quan no estava esquinçada per l'heretgia protestant, florien màrtirs a Pèrsia, a l'Índia, a Germània, onsevulla que ens parlen d'amplituds universals. Ara n'hi ha qui semblen voler córrer desenfreidament en recerca del germà esgarriat i tenc por que no passin més enllà d'on el germà esgarriat se troba. I el vell llatí? Per què feis aquest somriure en sentir parlar del vell llatí? ¿No sabeu que el cor del món ha glatit tres mil anys en llatí? Que Mao sigui iconoclasta, ho podem admetre, però els altres...!

Llunari pagès

Tornem llegir propíciament en aquest temps tardoral les pàgines inoblidables que ha escrites Jaume Oliver al seu *Llunari pagès*. Pàgines d'una autenticitat absoluta, d'una elegància perfecta, ens consolen de tanta vulgaritat superficial com vomiten les premses d'avui. Són les del *Llunari* les millors pàgines mallorquines que he llegit des de feia molt de temps. Duen una força interior que romp impetuosament la crosta de senzillesa i poca afectació de l'escriptor. El qual ha digerit el virgilianisme i l'ha situat a Mallorca i ara; ha traduït en un mallorquí puríssim —tot ell auri— l'ànima del país. Comprendràs, lector benèvol, que això, ai las!, no s'escau cada dia. Una barre-

ja, a voltes, d'humorisme, d'elegia, donen profunditat al llibre, i el fan més nostre. ¿Quan tornarem tenir la sort de topar-nos amb llibres així?

París o Sa Calobra

Una de les coses peculiars del camp és que prompte s'hi pon el sol. A la Ciutat han inventat la il·luminació artificial que allarga desmesuradament el dia. Al camp per arribar a les deu, a les onze del vespre, hi ha feina. A les vuit, ja us sembla que és tard, molt tard. Sopau, i abans resau el Rosari quasi bé a sol post. No dic que vos n'aneu a dormir amb les gallines, perquè aquestes se n'hi van quan l'horabaixa apunta; però en el camp —i és molt sanítos— vos n'anau a dormir prest. Pel meu gust tot això és encisador. Per això m'agrada el dilema: París o Sa Calobra. Hi ha moltes altres coses interessants, visquent en el camp, puix, per exemple, sempre us manquen coses que heu de comprar en anar a vila, petites coses domèstiques, galletes, mistos, sal, etc. i això és un petit dramatisme i una petita il·lusió, però, en canvi, quina abundor de moltes altres coses!

Toponímia i Història

Jo que som un llatí molt enamorat d'aquesta condició, tenc una gran curiositat per saber coses de l'època llatina de l'Illa. Fins ara tot lo que he llegit no assacia el meu desig. Convendria que en les futures històries de l'Illa se dedicàs algun capítol a la tradició romànica d'aquest país. ¿Què sabem dels costums, de l'evolució de la llengua, del cristianisme, dels mozàrabs, en un mot, de la civilització llatina de l'Illa? Jo que visc en contacte amb el petit poble —és a dir, amb l'etern de l'Illa, amb la subhistòria—, jo que constato a cada passa en els topònims la fonda llatinització de Mallorca, enyor una explicació més o manco plausible d'aquest fenomen d'un parell de segles —des dels talaiots als moros— que queden sempre en blanc. Per què? ¿Per què la història ha de començar amb el Rei En Jaume? L'efímera civilització àrab, per què s'ho ha d'atribuir tot? Nosaltres, cristians, per què no hem de venerar els vells santuaris mozàrabs: Escorca, Santa Catalina del Port de Sóller, Sant Miquel de Campanet? Per què aquest orgull de conqueridors que ignoren tot lo anterior?

Precisament quan ens topam amb un nom estrany, i no en sabem donar l'explicació, sortim amb aquesta: «del temps dels moros». Per què? Ningú ho sap. Els romans també devien ser moros... Conec un nom llatí, que avui se diu Talapi, i en el *Llibre del Repartiment* se diu *Athanapi*, vocatiu llatí d'*Athanapius*, que en el Corpus de Toponímia li atribueixen origen àrab... Com si en el món no hi hagués hagut altra cosa que moros...

Cançoner Popular

Des del SOLLER he saludat l'aparició de cadascun dels volums del *Cançoner Popular de Mallorca* del P. Rafel Ginard Bauçà. És, indubtablement, una de les obres cabdals de la nostra literatura en aquest país, juntament amb el *Diccionari* Alcover-Moll. Aquestes publicacions justifiquen, per si mateixes, l'esforç de la Renaixença a Mallorca, i demostren que estam a l'altura contemporània d'Europa. Encara es troben persones que creuen que aquestes produccions són subgèneres d'un subpaís, quelcom així com un folklore entretengut, hàbil per quedar dins l'àmbit de les cuines pageses. És clar que s'han de trobar aquestes obres a la pagesia, però ¿amb quines cartes credentials ens podríem presentar davant la Cultura universal si mancàssim d'obres com les que comentam? ¿Qui seríem, nosaltres, fills d'una cultura refinada, hereus de Ramon Llull? Només seríem un país dissortadament turístic.

De l'agre de la terra

Aquest de Sa Pobra és un poble agrícola admirable: ningú no està empegueït de fer feina. Senyors, amos, amitgers i missatges saben que tots depenem de la terra per viure, i no sols per això, sinó per augmentar lo ben adquirit.

No existeix a Sa Pobra aquesta classe que a la Ciutat i a tantes bandes trobau, de gent que està empegueïda de fer feina, i s'estimen més viure estrets que afrontar la realitat decididament. Aquí tothom treballa i molt, dins el seu redol. Per això —i és un incís—, serie molt de llamentar que per una o altra causa s'aturàs el progrés agrícola de Sa Pobra, per exemple amb la creació dels embassaments o estanyols recolectors d'aigua per dur a la Ciutat. Altres medis hi ha per dur aigua a Ciutat, i no tudant lo que ha costat segles de crear a la Marjal. Certament, en aquest segle XX seria monstruós i immoral que un poble quedàs sens aigua degut a unes vel·leitats administratives.

Sempre resta l'enyorança de lo bell que hauria pogut esdevenir i no s'esdevingué. Per desgràcia el romanticisme no existeix. La vida és dolenta si bé es mira. Les propagandes són enganyoses. Més...

Pensaments

Quin poema —en el sentit de la creació—, aquest quadro d'En Bernadí Celià! Una alzina poderosa pintada en el terme d'Escorca, devers Sa Calobra, on viu el pintor, i darrera l'alzina la sortida del sol, la inèdita claror del matí. És d'una força total, d'una concepció fidedigna i original. Aquests coralls que se mesclen amb les ombres de l'alzina, en terra, aquests coralls vells, com l'arbre, són d'una vitalitat que supera l'anècdota per convertir-se en categoria: són un càntic a la llum, a una llum genèssica, còsmica, pinzellada de llum eterna.

M. C.

rosa dels VENTS

DE MALLORCA

La visita dels Felibres provençals

Amb motiu del centenari de la visita de Frederic Mistral a Barcelona, el Felibrige de Provença ha volgut commemorar aquest fet amb una nova visita a Catalunya i a Mallorca. Uns quaranta felibres i simpatitzants, presidits pel seu capoulier Mr. Elio Baixas i per Mr. Frederic Mistral —nebot de l'immortal poeta—, després de passar uns dies a Barcelona i visitar Montserrat, arribaren el 16 d'octubre a la nostra Illa, essent rebuts al moll de Peraïres per una comissió de recepció que integren els senyors Guillem Colom, Miquel Marquès Coll i Josep Mascarcó Pasarius. Passat un breu descans a l'hotel Jaume I, visitaren la Catedral on admiraren les tombes dels nostres reis a la capella reial i el tresor de la Seu; tot seguit foren rebuts al palau de la Diputació pel president accidental don Joan Crespi, i poc després a l'Ajuntament es celebrà una recepció al seu honor presidida pel senyor Batle don Gabriel Alzamora. L'acte principal tingué lloc a mitja amb motiu del descobriment d'una làpida commemorativa que l'Ajuntament dedicà en tal motiu al carrer de Mistral, a l'insigne cantor de Mireia i als traductors mallorquins de tota l'obra mistraliana, Maria Antònia Salvà i Guillem Colom. Les nostres autoritats, presidides pel Capità General Excm. Sr. Duc de l'Infantado, hi prengueren part. Don Joan Llabrés representava el Governador Civil, i el canonge Mn. Andreu Caimari hi assistí en nom del senyor bisbe.

També hi prengueren part els batles de Lluçmajor i Sóller, senyors don Mateu Montserrat i don Joan Bauzá, els quals ho feren en homenatge als poetes traductors, nadius de les dites ciutats respectives. Hi pronunciaren parlaments el capoulier Mr. Baixas, el poeta Guillem Colom, el batle senyor Alzamora, i el nebot de Mistral Mr. Frederic Mistral.

Acabat aquest acte tan emotiu, tingué lloc un dinar de germanor a l'hotel Jaume I, presidit pel Capità General, pel comte d'Alba de Liste, i altres autoritats. A l'hora dels brindis parlaren l'esmentat comte d'Alba de Liste, el senyor Francesc de B. Moll, Mr. Baixas, Mn. Caimari, Mr. Mistral, don Pau Alcover, i clogué els parlaments amb enlairats i fins conceptes l'Excm. Sr. Duc de l'Infantado. Com digué el DIARIO DE MALLORCA, «castellà, francès, català i provençal ressonaren en un lèxic carregat de lirisme i sonoritats germanes, com a procedents de la mateixa casa pairal de Roma».

A la tarda, visitaren el Castell de Bellver; i l'endemà, acompanyats pels poetes Guillem Colom i Miquel Gayà i sota l'organització de don Josep Alabau, efectuaren una volta per Valldemosa —on foren rebuts a l'estudi del pintor Josep Coll Bardolet, i visitaren la Cartoixa, les cel·les de Chopin i el palau del rei Sanxo—, seguiren per Deià, Sóller, Pla de Cúber i Gorg Blau, fins al monestir de Lluc. Aquí visitaren la basílica, s'agenollaren davant la Moreneta, i dinaren al restaurant de la Font Cuberta. Ja sol post, seguiren la ruta per Pollença i Alcúdia retornant a Palma per embarcar novament a la Península.

La premsa se feu ressò d'aquesta vinguda, i el setmanari SOLLER en la seva edició del 26 d'octubre publicà diversos parlaments del Batle don Gabriel Alzamora i del poeta Guillem Colom.

L'estrena de la Missa mallorquina "Pau als homes"

No podem agrair a bastament a l'Excm. Capità General de les nostres Illes, senyor Duc de l'Infantado —autèntic senyor que sap i entén els profunds plaers de l'esperit—, d'haver prestat el seu va-

luós patronatge per a uns esdeveniments artístics i religiosos que faran història a la nostra ciutat de Mallorca. Ens referim a l'estrena de la gran missa mallorquina «Pau als homes» del P. Antoni Martorell (religiós franciscà), que tingué lloc a la restaurada església —avui parròquia castrense i monument nacional— de Santa Margarida, el diumenge 27 d'octubre, festa de Crist Rei, a les 12. Sota les aïrosses voltes i l'absis meravellós del reconstruït temple històric, ressonà l'entranyable llengua dels reis mallorquins en una solemne missa cantada que oficià el canonge mossèn Bru Morey ajudat per mossèn Joan Torrens com a diaca i Mn. Joan Escanellas (seminarista) com a subdiaca. El bo i millor de la clerecia mallorquina hi estava representada, presidida pel Vicari General. Una multitud ingent de feels —de tota edat i de totes les classes, però principalment de gent jove— omplia de gom en gom l'espaiosa església ja des de mitja hora abans de començar, quedant-se molts de centenars de persones sense poder-hi entrar.

L'execució musical corregué a càrrec del següent personal: el mateix compositor P. Martorell actuà personalment de director; mossèn Antoni Mateu Mulet, d'organista; i com a principals participants en la interpretació, cal esmentar: el Cor mixte parroquial de Bunyola, amb el seu director don Jaume Conti i el Vicari mossèn Joan Parets, el Cor mixte parroquial de Binissalem amb el seu director don Baltasar Bibiloni, instrumentistes de la Banda Municipal de Palma —3 trombons, 3 saxofons i 3 trompetes— amb l'autorització del nostre Il·lm. senyor Batle, i el Conjunt modern LOS OLIVER'S amb el guitarrista solista de Los Juncals don Julià Crespo. Com a cantors de les parts de l'assemblea, actuaren: Cors de Sóller i de Manacor, els Pueri Cantores de Sant Francesc, alumnes del Seminari diocesà i del Seminari Seràfic, Religioses Franciscanes amb alumnes del seu Col·legi del carrer d'Antillon, Religioses de la Caritat amb alumnes del seu Col·legi del carrer de Moral, alumnes del Col·legi de la Presentació de les Missioneres dels SS. Cors, i alumnes del Col·legi de Montission.

Abans de començar, l'esmentat Mn. Escanellas llegí unes paraules d'introducció i explicació a fi d'ambientar el poble en l'acció eucarística que anava a realitzar-se, explicacions que anà reiterant al llarg de la missa, abans de cada intervenció musical de la capella.

Les parts que es cantaren foren les següents:

A Lluç, amb els Felibres de Provença, 17. Oct. 1868

Record d'una ~~J. Mistral, nebot~~ ~~H. Reynaud~~
 jornada meravellosa dins l'amitba ~~M. Melutg.~~ F. Groux J. Martin
 dins un roda request ~~M. Sol~~
 Lou Capoulet ~~Boachay~~ G. Millet
 Guilleme Colom ~~Miquel Gayà~~
 Miquel ~~Chamagoubert~~ J. Barres
 M. Barres ~~J. Barres~~ Susana Dubert
 M. Barres ~~J. Barres~~ reire J. J. J.
 M. Barres ~~J. Barres~~ Uye floriguier
 M. Barres ~~J. Barres~~ eintre ille.
 M. Barres ~~J. Barres~~ Asauntit
 M. Barres ~~J. Barres~~ S. Chaffoy
 M. Barres ~~J. Barres~~ Couralames

Un document que farà història. Els felibres provençals — senyores i senyors — estamparen tots junts llurs signatures autògrafes a Lluç, de sobretaula, després de dinar. Les encapçada la de Mr. Frederic Mistral (nebot), que morí pocs dies després ja a Provença. I les acompanyen les dels poetes mallorquins Guilleme Colom i Miquel Gayà

a) **Cant d'entrada:** «Anem a l'altar de Déu», a quatre veus amb participació de l'assemblea, acompanyament d'orgue, instruments de metal i conjunt de guitarra elèctrica, baix elèctric i bateria.

b) **Senyor, teniu pietat,** a quatre veus amb participació de l'assemblea i acompanyament d'orgue.

c) **Glòria a Déu,** cor, assemblea, orgue i tots els instruments.

d) **Cant de meditació:** «Vós sou, oh Déu» (després de l'Epístola), inspirat sobre la «tonada d'es figueral», a quatre veus mixtes i respostes del poble, amb acompanyament d'orgue.

e) **Alleluia,** cor, poble, orgue, trompetes, guitarres i bateria. Els versicles cantats a quatre veus només pel Cor.

f) **Cant d'ofertori:** «Pugi a Vós» a quatre veus mixtes i acompanyament d'orgue.

g) **Sant, sant, sant,** cor a quatre veus, poble i tots els instruments.

h) **Anyell de Déu,** com l'anterior.

i) **Cant de Gràcies després de la Comunió** amb acompanyament de guitarra elèctrica, guitarra elèctrica acompanyant, baix elèctric i bateria.

j) **Cant final:** «Cantem al Senyor» a quatre veus mixtes, assemblea, orgue i tots els instruments.

Els comentaris que suscità a la sortida del temple i el ressò que desvetlà a tots els diaris mallorquins revelaren l'impacte profund que deixà en l'esperit de tots els assistents.

Aquesta missa hagué de repetir-se de bell nou el dia 1 de novembre, diada de Tots Sants, a la basílica de Sant Francesc, amb assistència espontània i voluntària de totes les autoritats militars i civils, i d'un públic nombrosíssim de totes les classes socials però principalment de gent jove, fins al punt que mitja hora abans de començar, el temple es trobava ja estibat de gom en gom, ocupant tots els seients i col·locant-se la immensa gentada, dreta, pel passadís central i per les capelles laterals i fins més enllà del portal major. La va oficiar el M. Rvd. P. Miquel Pasqual, ministre provincial de la T.O.R., acompanyat del P. Gabriel Ferrer, secretari provincial de la T.O.R. com a diaca, i del P. Gabriel Genovard com a subdiaca, qui dirigí les explicacions oportunes abans de les intervencions musicals de la capella.

Tant en al primera missa —del dia de Crist Rei—, com en aquesta segona, el celebrant pronuncià una bella homilia en la nostra llengua, adequada a la festivitat del dia.

Noticiari

● El diumenge dia 13 d'octubre es celebrà el desè aniversari de la mort del gran poeta mallorquí Mn. Llorenç Riber, a la seva vila natal de Campanet, amb actes patrocinats per l'Ajuntament de la dita vila: missa solemne a la parròquia, ofrena de flors al seu monument, lectura de poesies i visita a la seva casa on va viure i morir.

Hi feren ús de la paraula don Antoni Colom, don Melcior Mateu, don Jaume Socias, don Josep Reynés, don Josep M. Cerdà, el P. Bartomeu Matheu, i clogué l'acte amb unes sentides frases el batle de Campanet.

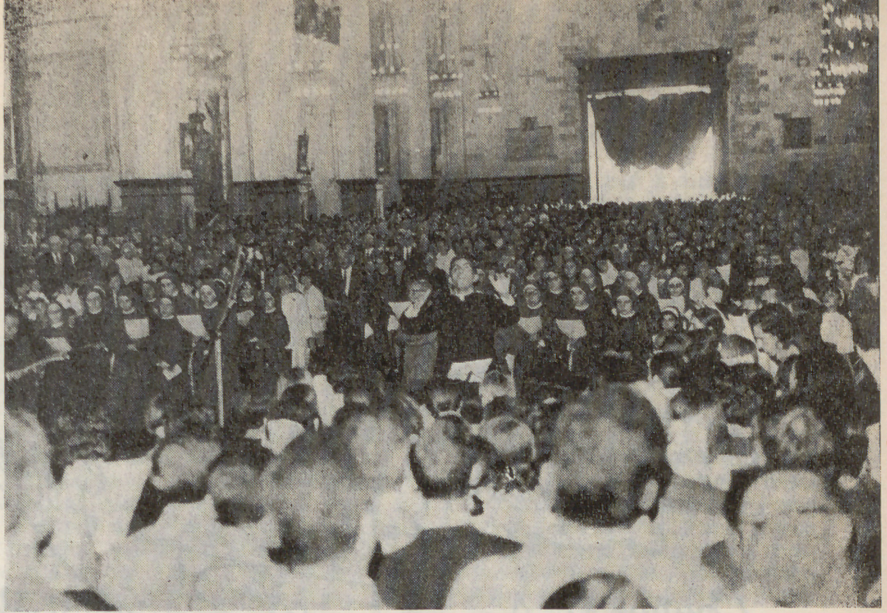
● També el 20 d'octubre es celebrà a Cala Murta el XLVI aniversari de la mort de l'insigne poeta Mn. Costa i Llobera, amb missa

solemne i sermó a càrrec de Mn. Manuel Bauçà. Com cada any, hi hagué un aplec a l'entorn del monument, amb lectura de poesies del poeta homenatjat, i poemes d'homenatge, originals dels respectius autors que llegiren don Miquel Bota, don Antoni Seguí i les joveñissimes poetesses Francesca Ensenyat i Joana Serra de Gayeta. El bo i millor de la intel·lectualitat mallorquina s'hi congregà, encobeïts pel patronatge del senyor Ignasi Rotger. El poeta alemany Albert Mayer hi llegí, en versió alemanya, el poema **Entrada d'hivern** del nostre Mn. Costa i Llobera.

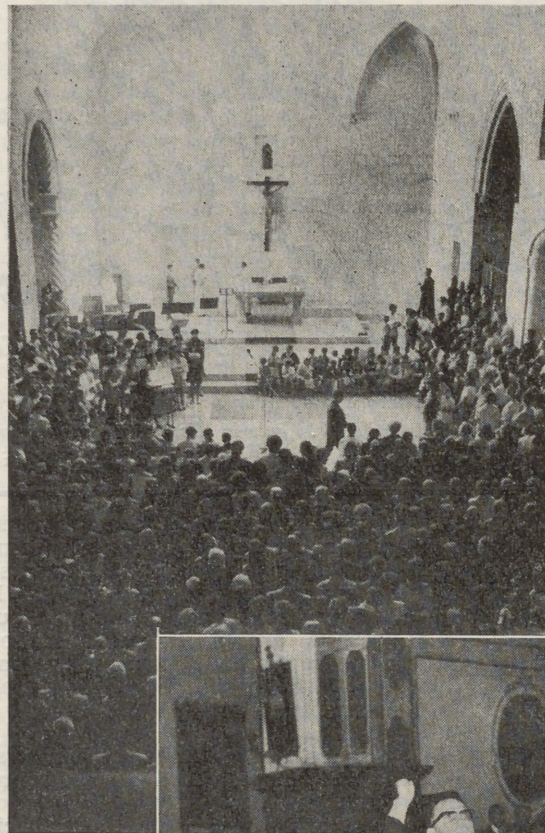
● La premsa s'ha fet ressò del XXV aniversari de la mort de l'insigne arquitecte i intel·lectual mallorquí Guillem Forteza. Amb tal motiu el **DIARIO DE MALLORCA** li dedicà una pàgina d'homenatge amb un dens estudi de Josep Sureda Blanes. I el **BALEARES** li'n dedicà també una, a dues tintes, amb dos articles: un de pòstum, del gran poeta mallorquí Miquel Ferrà, i un altre de l'arquitecte i humanista Gabriel Alomar.

● L'Editorial Moll ha tret a llum, en edició pòstuma i dins la Biblioteca «Les Illes d'Or» la novel·la **Pel camí del vent** del que fou gran amic nostre i delicat home de lletres, don Gabriel Cortès. Recordem que aquesta novel·la havia obtingut, poc abans de morir l'autor, el Premi «Mossèn Llorenç Riber» en el Certamen Literari celebrat a Lluc el 1966. Josep Maria Llompart ha traçat una bella semblança crítica i literària de l'autor en unes breus però interessants pàgines de pròleg. La revista **LLUC** s'ocuparà properament d'aquest llibre que amb d'altres com **Siau benvingut** d'Alexandre Ballester i **39 graus a l'ombra** d'Antònia Vicens formen potser el millor ramell de la creació literària d'enguany a Mallorca.

● També l'Editorial Moll acaba de publicar el volum 95 de la Biblioteca «Les Illes d'Or» amb els **Exercicis de Gramàtica Catalana** per Francesc de B. Moll, que forma un digne complement de la **Gramàtica** suara publicada dins la Biblioteca «Raixa».

A dalt, la gran riada humana s'apilota i s'estreny a Francesc per assistir a la Missa «Pau als homes». (Foto: Jema).

Al centre, el públic nombrosíssim, sota les airoses voltes de Santa Margarida, el dia de l'estrena. (Foto: Montserrat).

A baix, el P. Antoni Martorell, l'autor, en un moment de la seva magistral direcció, a Sant Francesc. (Foto: Jema).

INDEX DE L'ANY 1968

Indicam, per ordre alfabètic d'autors, els treballs publicats en edició original a LLUC. Els textos reproduïts, cròniques, ressenyes i altres escrits només signats amb inicials, s'han de consultar a Varià. Les recensions bibliogràfiques o similars, dins Autors i obres ressenyats.

- BALLESTER, Alexandre**
 El problema cultural a les Illes (respos-
 tes a una enquesta) 71
 La tragèdia del tres i no res 81
- BARCELO I FORTUNY, Francesc de P.**
 Conversa amb Miquel Forteza 13
 Conversa amb Josep Ferragut 43
- BERTRAN I ORIOLA, Manuel**
 Cinc poemes eucarístics 203
- CAPELLA, Llorenç**
 La terra nostra (poemes) 169
- CARDONA, Osvald**
 La veu de Sant Joan (poema) 317
- CELIA, Guillem**
 ¿Un nou Concordat? 33
 Les relacions Església-Estat 66
 Ai dels escàndols! 101
- CIFRE, Bernat**
 VII Festival de Pollença 303
- COLOM, Gillem**
 Tres poemes de la terra 137
 En els 250 anys de l'actual parròquia de
 Santa Maria del Camí (poema) 298
- DESCALÇ**
 El Racó d'En Descalç 63, 93, 123, 189, 210, 244
- DOLÇ, Miquel**
 Joan Antònio i Guàrdias i la seva ciutat 167
 En els 250 anys de l'actual parròquia
 de Santa Maria del Camí (poema) 298
- EFAK, Guillem d'**
 El problema cultural de les Illes (respos-
 tes a una enquesta) 48
- ESTELRICH, Joan**
 Meditació sobre la història (un inèdit) 237
- FERRA MARTORELL, Miquel**
 En Xino (conte) 269
- FERLINGHETTI, Lawrence**
 In Goya's greatest scenes (versió de J.
 Vidal Alcover) 12
- FERRAGUT, Josep**
 Veg. Barceló Fortuny, Francesc de P.: Con-
 versa 43
- FORTEZA, Miquel**
 Veg. Barceló Fortuny, Francesc de P.:
 Conversa 13
- GARCES, Tomàs**
 Tres poemes de les Illes 104
- GAYA, Ferran**
 El jove i l'altre 173
 El jove i la societat 241
- GAYA, Miquel**
 Pensar i sentir amb l'Església 37
 Babel i Pentecostès 135
 La Diada de Lluc 227
 Un problema de cultura 259
 Per un camí de servici 287
 La Missa «Pau als homes» 315
- GRUP «FARSA»**
 Veg. Llopart, Josep M.: Conversa 72
- HESPERUS**
 Conversa amb Baltasar Porcel 206
- HUBER-ETEVE, Huguette**
 Tres poemes (versió de Josep M. Llom-
 part) 36
- JANER MANILA, Gabriel**
 Primer Certamen de poesia en honor de
 Nostra Dona Santa Maria de la Pau,
 de Castellitx. Parlament de clausura 138
 La funció social de l'educació 273
 Cap a un programa de Geografia de Ma-
 llorca 289
- JULIA PROHENS, Miquel**
 Poble i Església 163
 La música litúrgica per nous camins 321
- LLABRES MARTORELL, Pere**
 La nostra llengua vernacle a la litúrgia 4
 Litúrgia ara i aquí. Problemàtica i espe-
 rances 132
- LLOMPART, Josep Maria**
 Perfil de Marian Aguiló 19
 Huguette Huber-Etève: Tres poemes
 (traducció) 36
 Conversa amb el Grup «Farsa» 72
- LLULL CAPO, Domènec**
 Un poc d'història sobre el mot «acam-
 pada» 118
- MAGRINYA, Josep Maria**
 Acampada. La nostra intenció 23
 Petita guia del viatger actiu. 52, 117, 149, 183
- MANRESA, Joan**
 En Gerard Matas 61
 La veritat de «Farsa» 91

Discos d'animació. Recitals a Mallorca.	
La nova cançó basca	94
Ronda de mort a Sinera. Maria del Mar Bonet	125
Antologia històrica de la música catalana	180
MARI, Josep	
Tres poemes	288
MASSOT I MUNTANER, Josep	
Mossèn Alcover i la nostra cultura popular	233
MOLL I CASASNOVAS, Francesc de B.	
L'ortografia dels noms de lloc	39
L'ús de la llengua vernaclea en la litúrgia	77
Les Illes davant l'obra d'En Fabra	107
La festa de Cantonigròs. Parlament	265
Resum de l'actualitat cultural en vernacle a les Balears	331
MOLL I MARQUES, Francesc de B.	
Poder i crítica	3
L'Home i la Màquina	35
Quatre mesos després	67
MOREY, Guillem	
Per entendre En Manuel Pujol	204
La ingenuïtat de Miquel Rivera Bagur	277
MUNAR, Mateu	
I el Verb es va fer carn	316
MURILLO TUDURI, Andreu	
Cap a una interpretació dels orígens del provincianisme menorquí	40
Més sobre el provincianisme menorquí	111
L'altre provincianisme dels menorquins	197
OLIVER, Antoni	
El cristià en el món d'avui	69
ORPI, Pere	
Tres sonets espirituals	68
PAGES DALMAU, Antoni	
Salvament i socorrisme	214, 247 i 311
PALAU I CAMPS, Josep Maria	
«El sauna» o «la sauna»	49
Amsterdam, ciutat i aigua	157
El «Keukenhof»	170
Les Piràmides d'Escandinàvia	263
La festa de la Llull a Suècia	318
POMAR, Jaume	
D'aquell Banc (conte)	46
PORCEL, Baltasar	
Veg. <i>Hesperus</i> : Conversa	206
RAFOLS I CAMI, R.	
A propòsit d'un II Centenari	293
REYNES, Jaume	
Pasqua, festa de la llibertat	102
SALTOR, Octavi	
El degà de les Lletres catalanes	141
Joan Alcover, poeta cívic	195
El pensament pròxim de Pau VI	260
Paul Claudel, amic d'Israel	291
THOMAS, Antoni Maria	
«Farsa», grup de mímica. Anàlisi d'una actuació	123
TOUS, Llorenç	
Notes d'apostolat bíblic	325
VELAR, Llorenç d'Es	
Plantació de melicotoners	176
Sembra de patates enverdides i prebrostades	295
VENY, Cristòfor	
Punt i seguit	1
La política, exigència moral del cristià	194
VENY CLAR, Joan	
Fabra i els dialectes	105
VICENS, Antònia	
Serra mamerra (conte)	16
El problema cultural a les Illes (respostes a una enquesta)	47
VIDAL ALCOVER, Jaume	
Lawrence Ferlinghetti	11
El problema cultural a les Illes (respostes a una enquesta)	47
VIDAL, Llorenç	
Apunts en ritme de hai-kai	267
VIDAL I TOMAS, Bernat	
Un glosat sobre la febre d'or a Mallorca	8
VILLANGOMEZ LLOBET, M.	
L'illa de Formentera	228
La primera església eivissenca	328
VARIA	
Antologia: Rosa de Nadal, per Miquel Ferrà	333
Art. Exposicions (per J. B. P.)	144 i 178
A toc i pam	64, 96, 127 i 160
Correu dels amics	33, 65, 91, 129, 161, 193, 225, 257 i 313
Dins el cor de la muntanya	191, 221, 254 i 307
Dissecció d'un accident (per M. B.)	22
El món i la bolla (per M. C.)	146, 175, 219, 243, 278, 297 i 334
Ens ho han dit a l'Aula de Novel·la	60
Gabriel Fuster Mayans, Director de la revista LLUC	130
L'Església després del Concili. Paraules de Pau VI en l'audiència del 25 d'abril de 1968	131
Món del disc. La cançó. Novetats (per J. M.)	61, 94, 126, 181 i 305
Posa-hi el dit	28
Rosa dels vents:	25, 55, 86, 119, 151, 185, 211, 249, 280, 299 i 336
Secció popular	31
Una revista insular mensual, per J. Faulí (transcripció del «Diario de Barcelona»)	162
AUTORS I OBRES RESSENYATS	
AMOROS, Xavier	
Qui enganya, para (per M. G.)	147
ARUS, Joan	
Carta a una poetessa (per M. G.)	85
BALLESTER, Alexandre	
Comentaris a una estrena: L'obra (per J. M. Ll.)	59
La representació (per J. V.)	60
BEAUVOIR, Simone de	
Les belles imatges (per M. G.)	218

BONET, Blai	
L'Evangeli segons un de tants (per M. G.)	51
BRECHT, Bertolt	
La bona persona de Sezuan (per M. G.)	51
FAULKNER, William	
Mentre agonitzo (per (M. G.)	271
GARGANTA, Josep Maria	
Poesies (per M. G.)	271
HEMINGWAY, Ernest	
Més enllà del riu i vora els arbres (per M. G.)	22
KESSEL, Joseph	
El lleó (per M. G.)	245
JIMENEZ VIDAL, Antoni	
La Lonja de Sagrera (per G. M.)	246
MANENT, Marià	
Com un núvol lleuger (per M. G.)	21
MESTRE MESTRE, B.	
Parla, Ofèlia (per M. G.)	245
MORAVIA, Alberto	
L'home com a finalitat (per M. G.)	245
NICOLAU, Miquel	
Escritura y revelación según el Concilio (per G. Munar)	116
NIN, Anais	
Una espia a la casa de l'amor (per M. G.)	217
RODOREDA, Mercè	
Vora el mar (per J. M. Ll.)	21
SAGARRA, Josep Maria de	
Verdaguer, poeta de Catalunya (per Miquel Gayà)	216
SAMPERE, Màrius	
L'home i el límit (per M. G.)	115
TREMOLEDA, Josep	
Ha fugit un cavall (per J. M. Ll.)	51
VEGA JORDAN, Rolando A.	
Xochiquétzal (per. M. G.)	147
VENY, Antoni	
Ursula de Benicasa o una experiencia de Dios (per G. Munar)	116
VIDAL, Llorenç	
Petit llibre d'un solitari (per M. G.)	85
ZWEIG, Stefan	
Amok (per M. G.)	85

PORTADES**GENER**

Antònia Vicens, guanyadora del Premi «Sant Jordi». (Foto: Antoni Catany)

FEBRER

Una escena de la comèdia **Siau benvingut** d'Alexandre Ballester (Foto: Torelló)

MARÇ

Gerard Matas i Guillem Llabrés del Grup «Farsa», en el curs d'una actuació (Foto: Antoni Catany)

ABRIL

Pompeu Fabra: la llengua d'un poble

MAIG

Mallorca 1968 (Foto: Joan Soler)

JUNY

L'Almudaina i la Seu

JULIOL-AGOST

Música en la nit, llum en les tenebres (Foto: Joan Soler)

SETEMBRE

Dos pous típics del Pla de Mallorca (Foto: Jeroni Juan Tous)

OCTUBRE

El suburbi de la Vileta. Oli de Miquel Rivera Bagur (Foto: Jeroni Juan Tous)

NOVEMBRE

El «Quartet Vegh» en la seva actuació al VII Festival de Pollença (Foto: Joan Cerdà).

DESEMBRE

El P. Antoni Martorell dirigint la Missa «Pau als homes» a la basílica de Sant Francesc (Foto: Jema)

NOVETAT EDITORIAL:

PEL CAMÍ DEL VENT

Novel·la pòstuma

de GABRIEL CORTÈS

lloretjada amb el Premi «Mn. Llorenç Riber» del Certamen Literari celebrat a Lluç el 1966.

(Volum núm. 94 de la Biblioteca «Les Illes d'or»)

Demana-la a les bones llibreries.

Subscriviu-vos a la Col·lecció

TERRES I HOMES DELS PAISOS CATALANS:

Ja ha sortit el 6.è volum de la col·lecció

LES ILLES BALEARS, de Bartomeu Barceló

Títols publicats:

BARCELONA I, de Oriol Vergés

BARCELONA II, de Oriol Vergés

EL PIRINEU, de Josep M. Obiols

CATALUNYA CONTINENTAL, de Josep Vallverdú

CATALUNYA MEDITERRÀNIA, d'Oscar Samsó

De pròxima aparició:

CATALUNYA FRANCESA, de Pere Verdaguer

OBSEQUIS ALS SUBSCRIPTORS

EDITORIAL TÀBER

Enric Granados, 85

BARCELONA

DISTRIBUIDOR: IFAC

Bailèn, 18

BARCELONA

D'INMINENT APARICIÓ

L'obra pòstuma de l'insigne mestre

ARTUR MARTORELL I BISBAL

il·lustrada per CESC

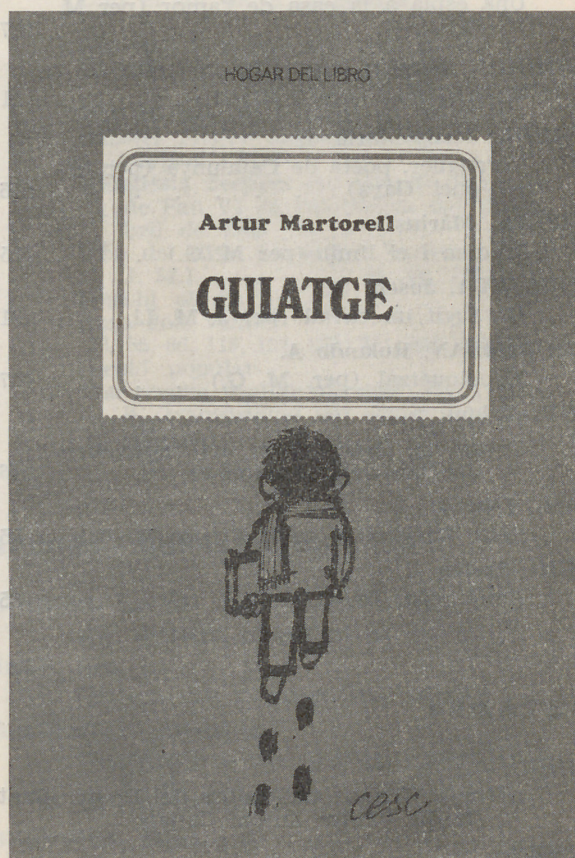
La **GRAMÀTICA CATALANA**
per a tothom

Col·lecció **TEXTOS** n.º 1

HOGAR DEL LIBRO, S. A.

Vergara, 3

Barcelona - 2

4 novetats de prestigi a l'abast del públic català.

Heinrich Böll
Billar a dos quarts de deu

Una interpretació del destí de les tres darreres generacions alemanyes, a través del conflicte creat entre una personalitat independent, lliure, activa, solitària i cristiana —la del protagonista— i la col·lectivitat políticament oportunista.

EL BALANCI

Albert Einstein
i Leopold Infeld
L'evolució de la física

Una síntesi del panorama de les idees sobre la física, des dels primers conceptes fins a les més recents teories.

bb

Emmanuel Mounier
La petita por del segle XX

Un quadre global dels problemes que sotraguegen la primera meitat del segle XX. La por a la guerra nuclear, la por davant la maquinització, la por a la decepció davant el progrés. Després d'un primer crit d'alerta, Mounier explica la seva actitud que, malgrat tot, espera i confia amb gran fe en el destí de l'home.

al·libres
l'abast

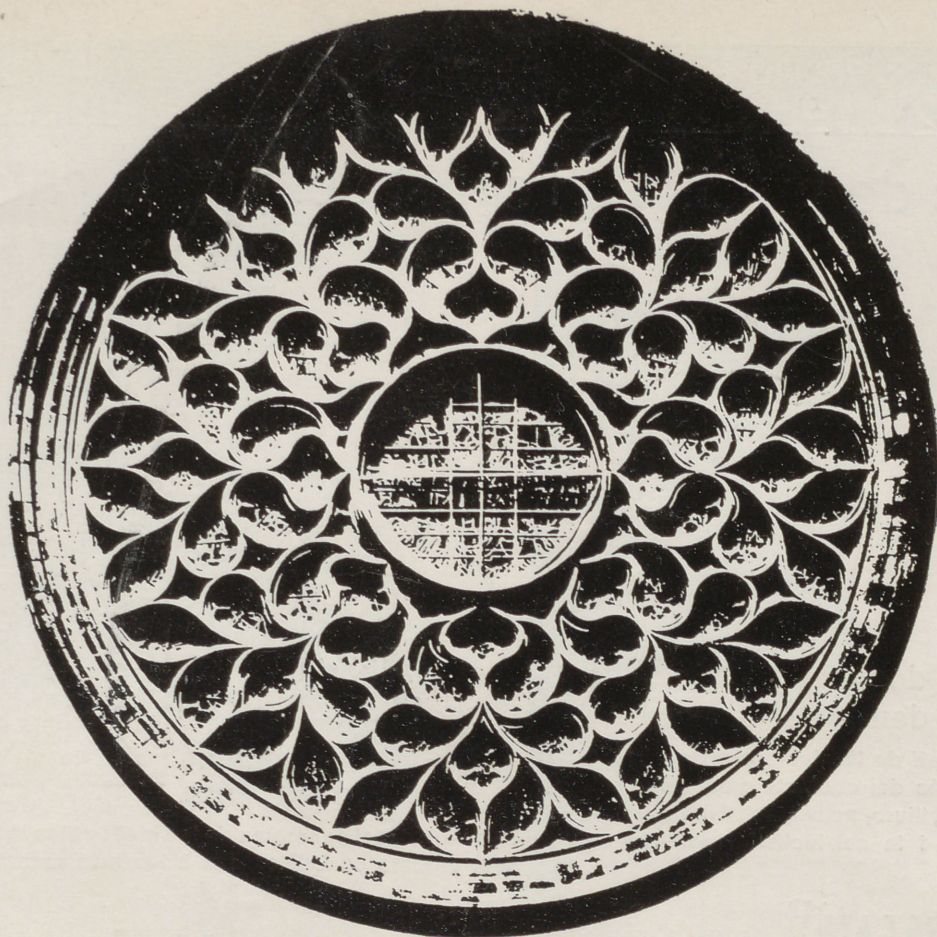

Georges Simenon
Signat Picpus

El comissari Maigret novament davant d'uns fets envoltats de misteri. El seu coneixement de la psicologia humana i el seu particularíssim mètode de treball l'ajudaran, una vegada més, a arribar feliçment al sorprenent final de la investigació.

LA CUA DE PALLA

Distribuïdora Ifac - Bailèn, 18 - Tel. 245 54 23 - Barcelona-10

CALENDARI DE SERRA D'OR

Reserveu-lo des d'ara
a la vostra llibreria
o quiosc habitual, o bé a

SERRA D'OR,
Apartat de Correus 121
de Barcelona.
PREU DE VENDA: 85 ptes.

Un calendari, acurat en la seva realització, de mides trenta-quatre per quaranta-nou centímetres, amb dotze reproduccions de pintures gòtiques catalanes, que donen una imatge sorprenentment humana i viva d'un gran moment del nostre art.

Ha estat imprès en offset, a tot color, en paper couché relligat amb espiral de plàstic. La selecció de pintures ha estat feta per Frederic-Pau Varrié, i el disseny de la realització és de Jordi Fornas. Hi són representats, entre altres, Jaume Huguet, Lluís Dalmau, Pere Nisart, Bernat Martorell, Joan Reixach, Pere Serra.